ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,376 | Է. ՅՈՒԼԻՍ, 1904 Ն.—20 | 6 ՋԷՄԱԶԻՅԻԼ ԷՎ. 1322 — 7 ԹԵՄՄՈՒԶ 1320 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆԸ. — ՍԵՌԱՅԻՆ ՉԵՂՏՈՒՄՆԵՐԸ.—ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԱՅԵԱՑՔՆԵՐԸ.— ՀԱՅՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԽՐԱՏՆԵՐ. — — Ա.

Հինդլեան էֆ. շատ կարեւոր խնդիր մը յուզեց մեր Բզ. օրուան թիւով։ Անխտիր և անխտրական ամուսնութեան ջատագովութիւնը մերժեց, սեռային ժուժկալութեան կարելիութիւնն ապացուցանելով գիտական նոր հայեացքներու համեմատ։ Իր ըսածներուն մէջ խորունկ մտադրութեան արժանի կարեւոր դիտողութիւններ կային, և կ'փափաքէինք որ մեր դաստիարակները ընթերցողներն ուշի ուշով խորհէին անոնց վրայ, որովհետեւ իրենց ֆիզիքական թէ ընկերային կեանքին հետ սերտ առնչութիւն ունեցող հարցեր են անոնք։ Տեսակ մը ամօթխածութիւն կ'տիրէ այսպիսի խնդիրներու վրայ խօսուած ատեն։ Բայց փոխանակ մոլութեան, ցոփութեան, չուայտութեան հեշտալի նկարագրութիւններ հրամցնելու, կարծելով երիտասարդութիւնն զգուշացնել անոնցմով, աւելի բանաւոր է գիտական ճշտութեամբ պարզօրէն խօսիլ, ցրել նախապաշարումներն և ուղիղ ճամբան ցուցընել անփորձ սերունդին։

* * *

Եւ նախ, մեր անձնական դիրքը ճշտելու համար Հինդլեան էֆ.ի յարուցած խնդրոյն հանդէպ, պէտք է յիշեցնենք որ մենք անխտիր և անխտրական ամուսնութեան պաշտպան չենք եղած երբեք։ Կան էակներ որք ֆիզիքապէս և բարոյապէս անյարմար են ընտանիք կազմելու, և այնպիսի անատակներու ամուսնական կեանքի մէջ մտնելն երբեք շահ մը չի կրնար ըլլալ մարդկային ընկերութեան կամ մեր համայնքին համար։ Ամուսնութիւնը կ'ջատագովենք անոնց համար միայն որք կին մ'ապրեցնելու միջոցն ունին, առողջ և կայտառ են, բայց նախամեծար կ'սեպեն ամուրի մնալ, զի ցոփութիւնն աւելի զուարճալի կ'գտնեն և զերծ հոգէ ու պատասխանատուութենէ։ Ամուսնութիւնը կ'յանձնարարենք անխտիր մեր բարեկեցիկ դասակարգին համար,—ի բաց առեալ զանոնք որ ախտաւոր են,—զի կրնան ընտանիք պահել և զաւակներ հասցնել ու կրթել, և ընկերային անճրկման առաջքն առնել, մինչ մեր Պոլսեցի և Իզմիրցի բարեկեցիկ ազգայիններուն մէջ այսօր կարծես նուաղ յարգի է ամուսնութիւնը քան միջին և աղքատիկ դասակարգերուն մէջ։ Այս տեսակ ամուրիութեան դէմ բոլոր ուժով կ'բողոքենք։ Կ'գանգատինք նաեւ կղերին ամուրիութեան սկզբունքին դէմ, երբ յայտնի զեղծումներու առիթ կուտայ, և կ'պնդենք թէ բնա՛ւ մղուելու չէ ամուրիութեան, և թէ ամուսնացած և ընտանիքի տէր ըլլալը՝ կղերին ո՛չ մէկ մասին յառաջդիմութեան արգելք պէտք է սեպուի։ Մեր բաղձանքն է նաեւ որ մեր նոր սերունդն զգաստ մնայ, և իր ֆիզիքական ու հոգեկան յօժարութիւններուն ու կարողութիւններուն լիութեամբը մանէ ամուսնական կեանքին սրբութեան մէջ։

Մեր հաստատ համոզումն է նաեւ թէ աղետալի կերպիւ սխալեր են այն բժիշկներն որք թեթեւաբարոյ կիներու յաճախել յանձնարարեր են եղեր պատանիներու, զանոնք բուժելու համար ձեռնականութեան մոլութենէն և վատթար ունակութենէն։ Այս զզուելի ախտէն բուժումն հնարաւոր է ֆիզիքական ու բարոյական տարբեր միջոցներով, մինչ առաջարկուած դարմանն ա՛լ աւելի աղետալից վիճակներու կրնար առաջնորդել։ Գիտուն և իմաստուն բժիշկներ երբեք այնպիսի խորհուրդ մը չեն տար իրենց դիմող ծնողներուն ու երիտասարդներուն։ Անձնապէս հետաքրքրուած և հարցուցած ենք ամէնէն պատուաւոր և յարգի բժիշկներու որք մանչ զաւկի ալ հայր են, և անոնք ա՛յս պատասխանը տուած են մեզ. «Իմ զաւկիս խորհուրդ պիտի տամ մինչեւ 25 տարեկան մաքուր մնալու, ինքզինք զսպելու, իր միտքը տալով իր ուսումներուն և իր նորակազմ գործերուն, և իր պարապ ժամերն անցընելու բացօթեայ առողջարար զուարճութիւններով ու մարզանքներով, և 25 տարեկանէն ետքը, կ'յուսամ որ ի վիճակի պիտի գտնուի օրինաւորապէս ամուսնանալու իր սրտին սիրածին հետ։»—Այսպէս խօսող հայր մ'ունենալն երջանկութիւն մ'է պատանիի մը համար։ Եւ ա՛լ աւելի նախանձելի է այն երջանիկ հայրն որուն մանչ զաւակներն իր իմաստուն խրատին կը հետեւին իրենց ներկային ու ապագային համար այնքան կենսական եղող այս գործին մէջ։

* * *

Բնախօսական ճշմարտութիւն է որ մարդուս զգայարանքներն ու ախորժակներն այնչափ աւելի կ'սրուին ու պահանջոտ կ'դառնան որչափ աւելի գրգռուին, որչափ աւելի յագուրդ տրուի անոնց։ Ի սկզբանէ c'est la fonction qui fait l'organe, պաշտօնն է, գործն է որ յառաջ բերէ գործարանը։ Այսինքն՝ բանելով, գործելով է որ կազմաւորուած են գործարանները։ Ինչպէս անոնց ծագումը, անանկ ալ անոնց զարգացումը, կամ ընդարմացումը։ Գործելով, աւելի եւս կ'մտնեն ի գործ։ Չգործելով, կ'հանգչին, կ'չէզոքանան, կ'ըթանան։

Այսպէս, «փորձն ըսելով կ'ցուցնէ»։ Հաւասարապէս քաջողջ երկու անձերէ մին վարժուած է 100 կրամ սնունդով կշտանալու, մինչ միւսը նոյն այն սնունդէն 500 կրամի կ'կարօտի։ Ստամոքսը կ'ընդլայնի կամ կ'կծկուի, բայց միշտ նոյն պաշտօնը կ'կատարէ, նոյն սնունդը կ'ջամբէ կազմուածքին, շատ կամ քիչ ուտելու վարժութեան համեմատ։ Ստամոքսը կը հնազանդի մարդուն կամքին, քմահաճին, ախորժակին։ Քիչով կշտանալու վարժութիւնը մարդուս ձեռքն է։ Մարդ ո՛րքան գրգռէ իր ախորժակն համեմած ուտելիքներով ու զօրաւոր ըմպելիներով, այնքան աւելի կրնայ ուտել, բայց ասկէ չի հետեւիր թէ այն մարդուն բնութիւնը կը պահանջէր շատակեր ըլլալ, կամ եթէ շատակեր չըլլար, առողջ պիտի չըլլար։

Նմանապէս, մարդուս տեսողութեան, լսողութեան ու շօշափման զգայարանքներն ընդունակ են վարժութեամբ մեծապէս զարգանալու, կամ ի հակառակէն, միջակ վիճակի մը մէջ մնալու։ Ընթերցասէր մարդու մը աչքերը շատ մանր տառեր դիւրաւ կ'որոշեն և շուտ կ'կարդան, մինչ կարդալու սովորութիւնը նոյն չափով չունեցող մարդուն աչքերն խիստ կ'յոգնին։ Երբ Հայ լրագրութեան մէջ 10 բունտօ հիմակուան տառերը նոր մուտ գտան, ընթերցողներէն գանգատ լսուեցաւ թէ գիրերը չափազանց նրբացեր են, և շատեր պահանջեցին հին 11 և 12 բունտօ տառերուն վերահաստատումը։ Այսօր 10 բունտօն առ հասարակ բոլոր թերթերուն մէջ դիւրընթեռնլի է Հայ ընթերցասէրներու։ Բայց Ամերիկացիք նոյնչափ դիւրաւ կ'կարդան 6, 7 և 8 բունտօ տառերով իրենց թերթերը։ Հողագործն ալ աւելի հեռուն կ'որոշէ քան ընթերցասէր քաղաքացին. զի իր աչքերուն առջեւ միշտ ընդարձակ հորիզոն մ'ունի։ Բժիշկն իր ականջն հիւանդին կուրծքը փակցնելով հոն անանկ ձայներ կ'որոշէ որ անիմանալի կ'թուին մեզ։ Բժիշկին ականջը սրուած է, և զարգացած, նոր կարողութիւններ ստացած է, մինչ մերինը նախնական վիճակ մ'ունի դեռ։ Երաժիշտին ականջն ալ վարժ է ամէնէն նուրբ խազերն որոշելու, ուղիղն ու սխալը զանազանելու, մինչ մեր ականջը լոկ ձայն մը կ'առնէ, որուն քանակը, որակն և նկարէջին ստորաձանութիւնն անհասկնալի կ'մնան, թէև մերինը նոյնչափ առողջ գործարան մ'է որչափ երաժիշտինը։ Կոյրերուն քով և զանազան արուեստներու մէջ մատներուն ստացած նուրբ զգայնութիւնն հրաշալի է, բայց սակայն բնական չէ, ստացական է, ասկէ անանկ կ'ըլլայ, տարիներու վարժութեան արդիւնքն է։ Նմանապէս, մտքի կարողութիւնները։ Պատմագէտը, որուն գլխաւոր գործն յիշողութեան հետ է, ի հարկէ աւելի ուժեղ յիշողութիւն մը պիտի ունենայ քան նկարիչը, և ասոր ալ աչքը պիտի տեսնէ այնպիսի երանգներ որք գոց գիրք պիտի ըլլան պատմագէտին համար։ Փիլիսոփան միտքը ժամ մը ամբողջ կրնայ սեւեռեալ մնալ նոյն այն վերացական նիւթին վրայ, մինչ անուս միտքը նմանօրինակ վերացական հարցի մը վրայ հինգ վայրկեան կանգ պիտի չկրնար առնել, պիտի յոգնէր, պիտի ցրուէր, և առարկայէ առարկայ վազէր։ «Մտքի կեդրոնացումը» թանկագին ձիրք մ'է, բայց բնական չէ, ստացական է։ Ինչպէս մտքի ուժերը, սրունքներուն և բազուկներուն բիրտ ուժն ալ անսահման զարգացման ընդունակ է, և նմանապէս, ենթակայ է բոլորովին ըթանալու, այնպէս որ երկար տեղ չքալող և ո՛և է ծանրութիւն չվերցնող քաղաքացիի մը սրունքներն ու բազուկները նոյնչափ թոյլ են, որչափ պզտիկ տղու մը թեւերն ու ոտքերը՝ բաղդատաբար չափահաս մարդուն անդամներուն։

Ուրեմն, մեր մտքին և մեր մարմնին ամէն գործարանները, ամէն կարողութիւնները, վարժութեամբ և սովորութեամբ կ'աճին, կ'բազմապատկին, կ'ծաւալին, կամ վարժութեան ու սովորութեան պակասութիւնով կամ դադարումով, կը թուլնան, կ'ընդարմանան, կ'չէզոքանան։ Սեռային ուժերն ու յօժարութիւններն ալ այս մտաւոր և ֆիզիքական կարողութեանց պէս են ճշտիւ։ Օրինակ ոչ է փաստ, արդարեւ։ Բայց այս տեղ նմանութիւնը նոյն է, և կատարեալ։ Մարդուս վրայ դարերէ ի վեր փորձուած է այս, բայց նախ և առաջ դիւրին է նոյնն ապացուցանել ուրիշ կենդանիներու վրայ, զի անոնցմէ առ մեզ ընծայուած վկայութիւնն աւելի չեզոք է և անժխտելի։

Մարդուս անբաժան ընկեր, մտացի և գործունեայ այն երկու կենդանիները, ձիերն և ազնիւ շուները, ըստ կամս կ'վարժեցնեն ժուժկալութեան կամ կենակցութեան, կանխաւ մտածուած արդիւնքը ձեռք բերելով։ Սերնդագործելու սահմանուած ձին կ'կենակցի, և նոյնչափ առողջ կ'ապրի, որչափ այն ձին որ կը յատկացուի արշաւի, ձիաւորի գործոն ծառայութեան, ամենօրեայ տաժանքի, որուն կ'արգիլուի կենակցութիւնը, և այս բռնադատուած ժուժկալ վիճակին մէջ, ո՛չ նուազ վէս, աշխոյժ, վեհնանի, կրակոտ, վառվռուն է։ Ձեր տեսած 500 լիրանոց կառքին լծուած զոյգ մ'ընտիր ձիերն որք 1,000 լիրա կ'արժեն՝ չեն կենակցիր, շատ հեղ սերունդ ալ չեն ունենար, և սակայն երկար և քաջողջ կ'ապրին։ Մարդուն ժուժկալութիւնը կրնայիք վերագրել հոգեկան կամ գերբնական վիճակի մը, որ մարմնական զրկանք մը տանելի կ'ընէ իրեն։ Ձիուն քով այս հոգեկան ազդակը կամ բարոյական սկզբունքը չկայ։ Ուրեմն, լոկ անասնական առումով, բացարձակ ժուժկալութիւնն հնարաւոր է իրեն, այս թէ ոչ՝ արաբական զգայուն, խելամիտ նժոյգն և անգլիական ամեհի երիվարը շուտ կ'յոնային կ'փճանային։ Ռուսական ամէնէն ճարպիկ, նրբահոտ և արագավազ բարակներն ալ ժուժկալութեան կ'վարժեցնեն։ Սրունքներու ուժն և զգայարանքներու նրբութիւնը թէ՛ ձիուն և թէ շան ընտիր ցեղերուն մէջ՝ ժուժկալութեամբ ձեռք կը բերուին։

Եւ մինչդեռ մարդը, իր ազատ կամքին թողուած իբրեւ ամէնէն խելահաս կենդանին արարչագործութեան մէջ, տարին 12 ամիս յարմար կ'սեպէ կենակցութեան, բարձր կարգի կենդանիք որոշեալ եղանակներուն մէջ միայն կ'զգան բնութեան ձայնը, և այն շրջանն անցընելէն ետքը, կ'ժուժկալեն, և տարւոյն երկարագոյն մասին մէջ բնական դարձած ժուժկալութիւնը կենդանիներուն ամէնէն ազնիւ ցեղերը կը պահէ քաջողջ, և ցեղին աճումն ալ չարգիլեր։ Մարդը, իր ազատ կամքով, իր բնական պաշտօնն հաճոյքի կամ ժամանցի միջոց մ'ըրեր է իրեն։ Սեռային ախորժակները, սերունդին պահպանման համար եղանակեան պաշտօնը գոհացնելու միջոց ըլլալէն զատ, այլասերուեր և հեշտական զեղծումներու ալ փոխուեր են։

* * *

Կ'մնայ քննել թէ ժուժկալութիւնը մարդուս մէջ բանաւորապէս կարելի եղա՞ծ է, օգտակար արդիւնքներ ունեցա՞ծ է, և ո՛ր պարագաներու մէջ, և թէ ո՛րքանի վիճակներու մէջ ժուժկալութիւնն յանձնարարելի կրնայ ըլլալ և պէտք է որ ըլլայ։

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Կէտիկ—Փաշայի վարժարանին զարմանալի հանդէսէն վերջ, որ կարծես թէ յատուկ դիտաւորմամբ մը սարքուած էր, Ցրէօպէլեան դրութեան կամ մանկավարժական ո և է դրութեան բարոյին ի հանդէս բերելու համար, ամէն մասամբ գնահատելի և մանաւանդ ուշագրաւ հանդէս մը եղաւ Մայր վարժարանին սարքած հանդէսը։ Ս. Պատրիարք Հայրը, որ մէկ օր առաջ տհաճութեանց չարք մը միայն ունեցաւ արտայայտել Կէտիկ—Փաշայի հանդէսին և Պալապանեան էֆ.ի տեղեկագրին վրայ, գնահատում միայն յայտնեց ի Գում—Գափու։ Եւ նախ, այս հանդէսին մէջ ամէնէն հաճելի պարագան էր, երբ իմացուեցաւ թէ առատ հունձք մ'ունէր այս տարի ալ։ 27 երկսեռ շրջանաւարտ կ'ունենայ այս տարի։ Գուցէ կարծուի թէ այս շրջանաւարտները կուգան աւելցնել բազմաթիւ ձախողուածներու արդէն իսկ ստուար թիւը, բայց քննութեանց արդիւնքէն միշտ երեւցած է որ Գում—Գափուի վարժարանին աշակերտք առաջիններէն կ'համդիսանան Էսայեանի աշակերտներուն հետ։ Վարժարանին տեսուչը, Հայկ էֆ. Խօճասարեան, կ'սիրէ իր գործը, յաջողութեան գանգատող մը չէ ուրիշներու պէս, և իր աշխատութեան պէտք է վերագրել մանաւանդ որ Գում—Գափուի վարժարանն ունեցաւ իր լրացուցիչ դասընթացքը։ Վարժարանական սին խնդիրներ, հոգաբարձուի և թաղականի փցուն վէճեր չունենար Մայր վարժարանը, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ խելահաս Տնօրէն մը կարող է արդիւնաւէտ կերպով վարել իր գործը, գնահատանքի առարկայ դառնալով։ Մեր շատ մը թաղային վարժարաններու անօրէնները, որ տարուան մէջ կամ տարուան վերջը միշտ խնդիր կ'ունենան, կրնան այս մասին օրինակ առնել Խօճասարեան էֆ.էն։ Արդարեւ, մեր տնօրէններէն շատն աւելի ժամանակ կ'անցընէ վարժապետական անհատնում տրտունջներով, գանգատներով, բամբասանքներով և թաղականներու ու հոգաբարձուներու տունները դեգերելով, կամ քարոզիչին և թաղային գործերու դէմ խնդիր յարուցանելով, քան բուն իսկ իրենց գործով։ Շատ ժամանակ կ'գտնեն վարժարանէն դուրս ունչարանութիւններով զբաղելու, իսկ իրենց պաշտօնին գլուխը շատ քիչ անգամ կ'գտնուին։ Արդիւնքը տարուան վերջն է որ պիտի յայտնուի. խնդիր չէ թէ այս ինչ վարժարանն ունենայ իր շրջանաւարտը, այլ խնդիր է թէ շրջանաւարտն իրօք իւրացուցա՞ծ է կազմական կանոնագրին բոլոր տրամադրած ուսումները։ Կ'քննուի՞ արդեօք թէ ի՛նչ է պատճառն որ այս ինչ վարժարանին շրջանաւարտները, առ հասարակ յաջողակ, բացարձակ տկարութիւն ցոյց կուտան մէկ երկու ճիւղերու մէջ, որք շատ հեղ տեսուչին դասաւանդած ճիւղերը կ'ըլլան։ Բայց կ'արժէ լաւ ուշադրութիւն ընծայել այս մասին, և Պատ. Ուսումնական Խորհուրդը շատ աղէկ պիտի ընէ, եթէ հաճի վիճակագրական տեղեկատուութիւն մը պատրաստել քննութեանց թուղթերուն վրայէն։ Ամէն մէկ վարժարանի բո՛ւն վիճակն և ամէն մէկ դասատուի բո՛ւն կարողութիւնն ա՛յն ատեն պիտի բացայայտուի։

ՊԱՐՈՅՐ

ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՏԵԱՌՆ

(ԽՕՍԵՑԵԱԼ ՎԱՍՆ ՔԱՌԱՍՆՕՐԷԻՑ ՊԱՏՏԱՄԱՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՄԻՔԱՅԷԼ ԷՖ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ)

«Դա է որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք»

Պետրոսի նախավկայ խոստովանութիւնը թէ «Քրիստոս Որդի Աստուծոյ է որ յաշխարհ գալոց էր» ո՛չ միայն բանիւ այլ և երկնային վկայութեամբ հաստատելու համար, Քրիստոս կ'հանէ ի լեառն մի բարձր իր աշակերտներէն երեքը՝ սիրելիները, պիտի ըսէինք խիզախ և չփացածները, այլակերպելով յայտնելու անոնց իր Աստուածային փառքը, այլոտակափառ մաքրութեան մը և անքծութեան տարազի մը մէջ։ Պետրոս պակուցեալ և յորսայս ինկած ընկերներուն մէջ՝ միակն աչքերը վեր կ'առնէ տեսնելու համար Մովսէսն աստուածային հովանաւորութեամբը պանծալի և Եգիպտոսէն Իսրայէլը փրկած ըլլալու չափ հզօր փրկութեան եղջիւրներով զինուած, և Եղիան՝ Եհովայի աստուածպաշտութեան հուրը՝ 2000 հոգիներու մէջ պահող նախանձայոյզ չեզոքովը Քրիստոսի հետ խօսակցութեան և վէճի բռնուած «զանցիցն և զելիցն նորա որ յԵրուսաղէմ»։ Ու հաճոյ կ'թուի մնալ երկնաբերձ խորանին այդ բարձունքին վրայ, գերբնական երրորդութեան հետ հաց—հաւասար ընկերակցութեան մէջ, ուրկէ իրենք՝ Պետրոս և Յակոբոս և Յովհաննէս ապշած կ'լսէին միւս երեքին՝ Քրիստոսի, Մովսէսի և Եղիայի խօսքերն անհունութեան խորհուրդներով լի և աստուածային բարբառով թուվեց, որոց մէջ Աստուած ներկայ է, գոնէ կ'զգաս թէ յարաբերութեան մէջ է, երկինքը կ'շօշափուի։ Ու չնայելով որ անգամ մը «Դու ես վէմ» ըսուելուն հակառակ լսեց նաեւ «Երթ յետս իմ սատանայ» սաստը, իսկոյն նոյն տեղը կ'ելնէ կ'պղծէ այդ ներդաշնակ հասկացողութիւնն Իսրայէլի մէջ երեւցած յաւերժ մեծ մարդոց Մովսէսի՝ Եղիայի և Քրիստոսի, կ'առաջարկէ «Բարւոք է մեզ աստ լինել և արասցուք երիս տաղաւարս, մի Քեզ, մի Մովսէսի և մի Եղիայի։»

Եսասիրութեան, անձնդիրութեան այս արտայայտութիւնն ստուգիւ կիրառութիւնը չէր իր պաշտօնին, որ կ'կայանար լերան ստորոտը գտնուող և մեղքի մէջ թաղթաղ խաղացող ժողովուրդին՝ ռամիկ և զոհաբեր ծառայութեան և սպասարկութեան մէջ, և այս դաշտ անծանօթ էր առաքելոց որք ձուկ որսալէ դիւրին գործ կարծած էին Աւետարանի քարոզութիւնն ու առաքելութիւնը։ Բայց առաքինութեան՝ տուայտեալ մարդոց հաճոյ և օգտակար ըլլալու դասը երկնային ձայնն էր որ տուաւ «Դա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք», ի հաստատութիւն Պետրոսին քիչ մ'առաջ ներքին ազդմամբ և հոգւոյ տեսութեամբ վկայութեան՝ թէ «Դու ես Քրիստոս Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ որ յաշխարհ գալոց էիր», և ի հրաշափառ հերքումն երկրորդ անձնդիր յեղաշրջութեան, եղած միեւնոյն բերանէն Պետրոսին, թէ «բարւոք է մեզ աստ լինել, արասցուք երիս տաղաւարս, ևլն.» որ է արտայայտութիւնը մեր՝ մարմնոյ մարմնային, ինչ որ կ'հակասէր Քրիստոսի աստուածային ներկայութեան «ի Սուրբ Լերինն», ինչպէս կ'ըսէ Պետրոս Առաքելոյ թուղթը։

Ամենքս ալ անձնդիրութեան և հանգստի մէջ կրօնքին դերը շահագործել ուզած ենք։ Պետրոս առաքեալ առաջինը չէ այս զգացումին և հաշիւին մէջ։ Փարիսեցիք ալ տասանորդած էին սամիթը, փեգենայն, չամանն ու անանուխը, «թողլով զծանր ծանր օրինացն զդատաստան և զողորմութիւն և զհաւատս»։ զոհին եւ պատարագեալ գառին պտուղ առնելով կը նայէին իրենց հաճոյքին ու հանգստին, տալով իրենց հագուստներուն քղանցքները հովին։ Այսօր ալ մարդիկ կ'ընտրեն այն կեանքն որ դիւրագին է և այն աշխատանքն որ քիչ յոգնութիւն կ'պատճառէ. բայց առաքինութեանց դուռը նեղ է «և անձուկ ճանապարհն որ տանի ի կեանս և սակաւք են որք գտանեն զնա, քանզի համարձակ է դուռն և լայն ճանապարհն որ տանի ի կորուստ և բազումք են որք մտանեն ընդ նա»։

Այն անձնուրացութիւնը՝ որուն անմահ հոգւոյն հանգստեան համար Պէօյիւքտէրէի ազգայինք և հոգեւոր պաշտօնէութիւնը Ս. Պատարագ մատուցանել և պաշտօն կատարել կուտան մեր միջոցաւ, երբ տրիտուրը հոսկ պարտիքն ու արդար փոխարէնութիւնը թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն և վարժարանին վրայ ի մասնաւորի և ազգային բարենպատակ հաստատութեանց համար առ հասարակ հանգուցեալ մեծանուն բարերարին մատուցած օժանդակութեանց, ծառայութեանց և նպաստներուն, այն անձնուրացութիւնը՝ կ'ըսեմ, Պետրոս Առաքեալին նոյն ատենի գաղափարին հետեւող մ'ըլլալու չէր երբ նկատի առնենք թէ անձնդիրութիւնն ու անաշխատ կեանքը չէ որ այս աշխարհս ոտք կոխած օրէն գտած, վայելած, ընդգրկած ու փայլեցուցած է, ո՛չ երբեք, այդպիսի կեանք մը կորուստի պիտի յանգի ըստ Աւետարանի, եթէ մարդ միայն կրաւորական բաժինն ստանձնէ այդ պարագային մէջ և ազդուի աւելի քան ազդէ գործոց ընթացքին վրայ։ Միքայէլ էֆ. Յակոբեան առաքինեաց կեանքն ապրած է. նեղ ճամբով մը և անձուկ անցքով մը մտած է կեանքի ասպարէզն և տակաւ բռնադատած է զայն որ ժպտի իրեն և լայնցընէ, բանայ իր առջեւ յաջողութեան դռներ, եւ Աստուած օրհնած է իր այս ճիգն իր բիւրազան բարիքներովը թէ ընտանեկան եւ թէ՛ նիւթական կերպով. «արքայութիւն Աստուծոյ բռնադատի եւ բռունք յափշտակեն զնա.» այս է իր գործելու, եւ հաւատքի կալուածին մէջ յառաջդիմութեան եղանակը, կերպ՝ արդարեւ դժուարաւ իրականանալի։

Հաւատքը, սակայն, գործնական մարդու մը հայեացքովն ըմբռնած է եւ ո՛չ այն հայեացքով որ առաքինութեանց սահմանը մտնելու հնարքը կ'զլանայ մարդկային կարողութեանց եւ ճգանց իբր անբաւական տարրեր առ այն։ Կամ բացէն խօսինք. Միքայէլ էֆ. հաւատք եւ գործ տարբեր կալուածներու պատկանելու վրայ պնդողներուն հետ հաշտ չէ, որոնք ժամուն մէջ լացող, կծող ջերմ հաւատացեալին ներած են անողորմ առուտուր մը շուկային երեսը, եւ խենէշ, չուայտ կենցաղ մ'ընկերութեան մէջ, եւ քաշապիրկ, կծկուած ձեռք մը մուրացիկին եւ Ազգ. Հաստատութեանց հանդէպ, բան մը որ ծաւալեցաւ այսօր առաւել քան երբեք, եւ պակաս ու պարապը տակաւ կ'խորունկնայ, կ'լայննայ եւ մեծ վիհ մը կը բացուի այդ դարաւէպիկ ոգւոյն և այն անցեալ զառանցեալ ոգւոյն՝ արհամարհուած ոգւոյն միջեւ, որուն կատարեալ եւ լաւագոյն մարմնացումն էր Յակոբեան էֆ. այր պարկեշտ եւ բարեպաշտօն, եւ Յովհաննէս Աւետարանիչ եթէ ներկայ ըլլար ի պիտի յաւելուր եւ չարունակէր անոր կենսագրականը «որ եւ ինքն իսկ ակն ունէր արքայութեանն Աստուծոյ»։ Այս խօսքերը դամբանախօսի մը պերճախօսութիւնը չեն՝ ուրկէ զուրկ եմ իսպառ, այլ հանգուցեալին մեծ բարերարութեան մէկ յիշատակարանը չարունակ եօթն տարի Արմաշի Զարխաճանի պատկերին առջեւ դիտելէ ետք, ուր ներկայ ամուսնոյն հետ պսակի օրհնութիւնն առած է, և նոյնպէս բարեգործութեան կոթողներ ի Սամաթիա և յԱզգ. Հիւանդանոց ճանչնալէ ետք, հիացողի մը պարզ արտայայտութիւններն են շնորհապարտ զգացմանց, եթէ թարգմանին հաւատարմութեանը վրայ վստահէի, եթէ բաւական ըլլայի առ այն։

Ամենքս հոս ունինք դասեր բարերարութեան այս օրինակէն, որ աղքատին ժպիտ, ցաւագարին սփոփանք եւ անգործին վաստակ, ու առ հասարակ վանք ու եկեղեցի՝ Հիւանդանոց եւ դպրոց շէն,

ԴՐԱՄ ԹԷ ՊԱՏԻՒ

(22)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.—ԲԱՀՈՐԷՆ ՄԱՀԱՍ

Բանտ վերադառնալուն պէս նստաւ աթոռին վրայ և գլուխը ձեռքերուն մէջ սկսաւ մտածել։ Անբացատրելի տխրութիւն մը եկեր պաշարեր էր զինքը, քրտինքի կաթիլներ ճակատէն ի վար կ'սահէին. յանկարծ ոտքի ելլելով.

—Կարելի՞ բան է եղածը, գոչեց։ Իմ գործած մէկ խարդախութեանս հետեւանքով ուրիշ մը կ'դատապարտուի և ո՞վ, նոյն իսկ այն անձն որ ամբողջ կեանքիս մէջ միակ մարդն եղաւ ինծի օգնող, զիս մեղքցող, անիկա է որ ազատեց զիս մահուընէ, և խեղճ մօրս խաղաղօրէն և երջանիկ մեռնելուն պատճառ եղաւ... ոճրագործ մ'եմ ես։

Միակ միջոց մը կ'մնար իրեն յաւիտենական խղճի խայթէ մ'ազատելու համար։ Մէջտեղ հանել ամէն բան։ Այո՛, պիտի գրէր հարցաքննիչ դատաւորին թէ ինքն էր հեղինակը գողութեան, թէ այդ գողութիւնն ըրած ատեն միտքէն չէր անցուցած որ իրեն տեղը ուրիշ անմեղ մը պիտի դատապարտուի, թէ այդ խղճի խայթը, այդ ցաւը չունենալու համար, ամէն պատիժ յանձն կ'առնէր պայմանաւ որ Տամբէլ ազատ արձակուի անմիջապէս։

Եւ ի՞նչ կարժէր հիմա այդ պատիժն իր աչքին, քարտուղարը քսան տարի չէ՞ր ըսեր միթէ, բե՛ռն, ինչ վնաս ունէր. այդ չէ՞ր ըլլալիքը վերջապէս. գոնէ Տամբէլի պէս հեզահամբոյր ու մաքուր նկարագրով մարդ մ'ազատած ըլլալու երջանկութիւնը պիտի ունենար։

Բայց յանկարծ միտքն ինկաւ թէ ինք մէկ քանի անգամ խաղարաններու մէջ կասկածի ենթարկուելով ձերբակալուած էր արդէն և վախցաւ որ մի գուցէ այս նոր գողութեան իբր հեղինակ ինքզինքը ճանչցնելով, աւելի ծանր պատիժի մ'արժանանայ։ Մնաց որ, քսան տարուան բերդարգելութիւնն ալ ծանր պատիժ մը չէ՞ր միթէ. ամբողջ կեանք մ'ըսել է, կա՛մ ողջ կ'մնայ մարդ կամ կ'մեռնի։

Սավինեօլ, սոսկումով կ'մրմնջէր։

—Այնքան յոգնած, փճացած մարդ մը եմ որ հաւանական է որ մեռնիմ բանտին մէջ քսան տարին չանցուցած. ինչ ճակատագիր, մարդ չմնաց որ չծափահարէ զիս բեմին վրայ, չմնաց որ չսիրէ զիս... քսա՜ն տարի, ես, Սավինեօլը բանտին մէջ, երբ քիչ մը խոհեմութեամբ պիտի կրնայի հանգստօրէն ապրիլ և երջանիկ համեստ կեանք մը պատրաստել ինքզինքիս։

Գաղափարները կ'բարեփոխուէին հիմա մտքին մէջ, կ'ընդլայնէին և զինքը կ'յանգեցնէին սա եզրակացութեան թէ փոխանակ իր անձը մէջտեղ դնելու, պէտք էր Գարթինեին ամբաստանել իբր հեղինակ եղած գողութեան։

—Ինչո՞ւ չէ, ան պատճառ չեղա՞ւ ինծի որ հինգ հազար ֆրանքի չնչին գումարի մը համար Տամբէլի գլուխը վտանգի ենթարկեմ, կ'մտմտար Սավինեօլ ջղագրգռօրէն։

Բայց այս գաղափարը չապրեցաւ երկար ատեն։ Չէ՞ որ մի որ Գարթինեին ամբաստանելով վատութիւն մ'ըրած պիտի ըլլար հանդէպ անոր։

Ինչպէս ընել ուրեմն։ Պէտք էր անպատճառ ազատել Տամբէլը. զայն այդ վիճակին մէջ ձգելն աւելի մեծ վատութիւն մ'էր որուն չէր կրնար հանդուրժել. ի՞նչ կրնար ընել ուրեմն։ Միջոց մը գտնելու էր այս խնդրոյն մէջէն ելլելու։

Վայրկեան մը Սավինեօլ իր առաջին որոշման դարձաւ և գրասեղանին առջեւ նստելով գրիչը ձեռքն առաւ նամակն սկսելու համար, բայց յանկարծ ոտքի ելաւ դարձեալ և մէկ կողմ նետեց աթոռը։

Նոյն միջոցին բանտապահ Պաֆֆար ներս կ'մտնէր Սավինեօլի երեկոյեան ճաշը բերելով. զայն տեսնելուն պէս, այս վերջինը փոխեց դէմքին տխուր արտայայտութիւնն և լրջախոհ ձեւով մը.

—Հոս մօտս բանտարկեալ մը կայ որ բոլորովին անծանօթ չի թուիր ինծի. ըսաւ, անունը Տավնէ՞լ էր, Տանէ՞լ էր, ի՞նչ էր...։

Բանտապահը սրբագրեց։

—Տամբէլ...։

Բայց յանկարծ յիշելով վերջնոյն հրահանգները, փութաց աւելցնել։

—Կարծեմ թէ Տամբէլ է... աղէկ մը չեմ գիտեր։

Սավինեօլ, որքան ալ պարզ դերասան մ'եղած ըլլար, դարձեալ դիմացինին վիճակը չհասկնալու չափ անկարող չէր, ուստի, Պաֆֆարի դէմքէն դատելով, վճռեց թէ տրուած անունը ճիշտ էր, իր փնտռածն էր։ Այո՛, Ժօրժ Տամբէլն էր իր մօտի բանտարկեալը. ո՜վ գիտէ ի՛նչպէս խեղճ տղան չորս պատերուն մէջ կուլար կ'պոռար իր անմեղութեան վրայ։

Մինակ մնալուն պէս, Սավինեօլ սկսաւ մտածել նորէն, միջոց մը խորհիլ այս հոգեկան տագնապէն ազատելու։

Գիշերը վրայ հասեր մթցուցեր էր ամէն կողմ. բայց տակաւին չէր կրցած բան մը որոշել, եզրակացութեան մը յանգել։ Մինչեւ առաւօտ մնաց այս վիճակին մէջ, եւ երբ աչքերը գոցուեցան քունէն, իր շրթունքները կ'մրմնջէին տակաւին իբր թէ երազի մը մէջ.

—Պէտք է գտնել միջոցը, պէտք է գտնել։

Ը.—ՍԷՐ ԵՒ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երբ որ Գարթինեի վստահ եղաւ թէ Ժօրժ ազատելիք չունէր իր վրայ ծանրացող ամբաստանութենէն, ժամանակ եկած համարեց գործադրութեան դնելու իր ծրագիրն որ էր իր ատած մարդուն կինն յափշտակել և զայն վայելել ազատօրէն։ Միշէլ միտքը դրած էր ամէն հնարք ու ամէն միջոց գործածել այս երկրորդ կռւոյն մէջ յաղթող ելլելու և տարիներէ ի վեր բաղձացուած նպատակին հասնելու համար։

Նախապէս, Գարթինեի ամէն ջանք ըրած էր խոյս տալու զինքը տառապեցնող այս բուռն սէրէն, բայց զուր ջանք. այդ սէրն օր օրի սաստկացեր ու եկեր վերջապէս պաշարեր էր զինքն ամբողջովին, վանելով իրմէ փորձառու, հզօր ու անդրդուելի էրիկ մարդու բոլոր ուժն ու կարողութիւնը։

Բայց Միշէլ, Ժօրժի բացակայութեան միջոցին, կրցեր էր զսպել իր բաղձանքները, և չմատնել ինքզինքը Գլարիսի։ Ընդհակառակն առաջուան պէս, երբ հաւատարիմ ու անձնուէր բարեկամ կուգար կ'այցելէր անոր և կ'մխիթարէր զայն, Տամբէլի կատարեալ անմեղութիւնը հաստատելով։ Եւ սակայն Գլարիս հետզհետէ յուսահատական վիճակ մը կ'ըստանար, ջղագրգռութեան կ'մատնուէր և ցաւատանջ յուսախաբութիւններու կ'ենթարկուէր։ Միշէլի ուշադիր նայուածքէն չէին վրիպեր Գլարիսի այս հոգեկան տագնապները, և նախանձէն, կ'որոշէր օգուտ քաղել խեղճ կնոջ այս ջղային վիճակէն գործին ընթացքը փոխելու համար։

Իրիկուն մը, որ Միշէլ սովորականին պէս այցելութեան եկեր էր, Գլարիս ըսաւ.

—Գիտէ՞ք, Մ. Մէկրինեի նամակ գրեցի։

Գարթինեի ընդոստ շարժում մ'ըրաւ և գոչեց.

—Ի՞նչ հարկ կար գրելու, եթէ ձեզի պէտք ունեցած ըլլար, անիկա պիտի հրաւիրէր արդէն զձեզ։

—Այո՛, բայց չեմ կրնար երկար ատեն տառապիլ այսպէս անորոշ վիճակի մէջ։

Թարգ. Ռ. ՍԱՄԻԿԵԱՆ — Pierre Decourcelle

(Շար.)

պայծառ, բարերար և յառաջադէմ ընող միջոցներ պարգևելուն մէջ համ կ'առնէ, Աստուծոյ փառաբանութիւնը չատ վերէն կ'ընէ, անանկ որ այս կարգի երկրպագուներուն համդէպ աստուածային գաղափարը կ'բարձրանայ, և չի դառնար լոկ ձևնորսներուն և մեղաւոր անկեալներու կրօնքը, այլ և ի տես այսպիսի հոյակապ անձնաւորութեան, ի սպաս Անեղին և Ամենազօրին պաշտօնին ի հաճոյս մատուցած պաշտօնը։ Հեթանոսներն իսկ պիտի նախանձին թէ քանի՜ն փառաւոր կ'ըլլայ անունն Աստուծոյ Ամենակալին ի մեզ։

Թող ուրեմն օրհնեալ ըլլայ մեծանուն բարերարին յիշատակն իբր խորհրդանշան աննկուն ջանից, անձնուիրութեան և բարեպաշտութեան —երեք ստորոգելիք և պայմանք առաքինութեան, որք երեք տաղաւարներ կրնան ըլլալ հոգւոյ, մտաց և սրտի զուգահեռաբար գծուած և կառուցուած, և ուր անշուշտ կ'հաճին միալ և պատիւ բերել Մովսէսը, Եղիան և Յիսուսը, քան այն տաղաւարները զորս Պետրոս տենչել ուզեց բաց օդին, և մարդերէ հեռի անձնզիւրութեան և մարմնապաշտութեան դարպաս տանելու գիտումով և զորս աստուածային ձայնն երկինքէն արհամարհեց լսել և միայն և միայն «Դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք։»

Հաճեսցի Տէր բարերարն և ողորմածն ընդունիլ զպաղատանս և զպատարագս մեր ի հոտ անուշութեան ինկոց' ի հաճոյս իւր, և պարգևել հանդիստ անմահ հոգւոյն բարեգործ հանգուցելոյն, և յիշել և հանգուցանել ի լոյս երեսաց աստուածութեան իւրոյ, չնորհել հոգի համբերութեան և առաքմամբ Ս. Հոգւոյն իւրոյ փարատել զսուգ և զտրտմութիւն հոգեկցորդ այրւոյն իւրոյ և բարեպաշտի, մխիթարել զորդիս իւր և զեղբայրն և զհամօրէն պարագայս իւր, և յարժանաւոր ժառանգ և ի բարեյիշատակ պահել զամենեսին և ոչ միայն ի Ցակոբեան տան, այլ և ի բովանդակ ազգիս մերում յարուսցէ յաջորդ և հետեւող և օրինակող առաքինութեանցն և գործոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս, ամէն։

ՎԱՀՐԻՃ ՎԱՐԴ.

Պեօյիւտերէ, 904, Յլս. 4.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԶՕՐ. ՔԵԼԼԵՐԻ

Ի՞ՆՉ Կ'ՈՒԶԷ ԶՕՐ. ՔՈՒՐՕՔԻ

Զօր. Քուրոբադքինի հեռագիրը, զոր երէկ հրատարակեցինք, չա՛տ կարեւոր էր։ Յօստովանեցաւ որ իր ամէնէն յաջողակ օգնականը, Զօր. Կոմս Քելլէր, փորձեց կասեցնել Զօր. Քուրօքիի յառաջխաղացումն արեւելեան կողմէն, բայց ո՛չ միայն չյաջողեցաւ, այլ և իր կարգին յարձակում կրեց Ճարոնցիներէն, և 1,000 հոգի կորսնցնելով նահանջել պարտաւորեցաւ։ Արդ, Զօր. Քելլէրի պարտութիւնը լոկ միջադէպ մը չէր տեղային հետեւանք միայն ունեցող։ Օրէ օր հրատարակուած Զինուորական ծրարագրերէն գիտեն ընթերցողները թէ միայն Քելլէրի զօրաբաժինն էր որ անվհատ կ'պահէր ռուս բանակին նահանջի գիծը, և կ'արգիլէր ռուս բանակին պաշարումը։ Քուրօքի աղէկ հասկնալով, չիտակ Քելլէրի վրայ կ'երթար, և ահա՛ յաղթեր է անոր։ Քուրօքիի հեծեալ յառաջապահներն արդէն Մուգտէնի ճամբուն վրայ երեւցած են, և Օքու Նիու Զուանկի կողմէն կ'աշխատի չրջապատել Քուրոբադքինն և յարձակիլ Մուգտէնի ճամբուն վրայ։ Հետեւապէս, այսօր վաղը վճռական լուրեր պիտի առնենք, և կ'ենթադրի թէ անձրևի եղանակը պիտի չխրագործէ Ռուսաց ակնկալութիւնը, և պիտի չխափանէ ճարոնական յատակագծին գործադրումը։ Ճարոնցիք փութան են Մուգտէն մտնելու։ Օեամա Մարկիզը, իրենց ընդհանուր Սպարապետը, հոն պիտի հաստատուի Ալեքսէյէվ փոխարքային տեղ, և կ'ըսուի թէ վերջնագիր մը պիտի ղրկէ Ռուսիոյ։

Քուրօքի խաղ չմնաց որ չխաղար Թշնամիին, մինչև որ եկաւ հասաւ Լիաօ—Եանկի առջև։ Իր մօտը գտնուող Սթանտըրտի թղթակիցն հետեւեալ հեռագիրը գրած է Յուլիսի 5ին, որ Յուլիսի 14ին Սէուլի հեռագրատունէն ղրկուած է Լոնտոն.—

«Ընդարձակ ճակատի մը վրայ Ճարոնցիներուն յառաջխաղացումը պսակուեցաւ լիակատար յաջողութեամբ։ Այս ճարտար չարժում խաբեց Թշնամին և վարանման մէջ թողուց զայն թէ Ճարոնցիք արդեօք ո՛ր կողմէն պիտի զարնէին զինք։ Այս վարանումն ալ պատճառ եղաւ Ռուսաց չարժումներուն խանգարման։ Ասոր փորձը տեսանք մինչ Լիաօ—Եանկի վրայ կ'երթայինք։ Դիրքեր զոր բնութիւնն ինք սահմանած էր պաշտպանութեան համար, և որուն վրայ անհուն խելք և աշխատանք թափուած էր, թողուեր էին Ռուսաց կողմէ առանց ո՛ և է կռուի։ Առանց արիւնահեղութեան ձեռք բերուած այս յաղթութիւնները փայլուն ապացոյց են ճարոնական ռազմագիտութեան, և այն զաղտնապահութեան ու հեռատեսութեան որով կործեց յասպարէզ հանուած մեծ բանակը։ 12 մղոն ի հարաւ Մօթիէնի կիրճին, Բևկինի արքունի պողոտային վրայ, Թամբի ձև բլուր մը կայ որուն ջուրերը կ'թափին Զայհօ գետին մէջ։ Անոր սարը մխուած է երկայն և նեղ կիրճին հիւսիսակողմը, որուն մէջէն ունինք անցնիլ։ Այս զօրեղ դիրքը Ռուսք ա՛լ աւելի ահարկու դարձուցեր էին՝ խրամներ փորելով և հրացանաձիգներու պատնէշներ չինելով։ Հո՛ն քան ուրիչ տեղ կ'սպասէինք որ դէմ պիտի դնէին մեզ, բայց երբ եկանք ջուրերուն բաժնուած տեղը, տեսանք որ Թշնամի չկայ սարին վրայ կամ կողերը։ Խրամները պարապ էին և հրացանաձիգներն հոն չէին։ Ի Լիէն—Զէն—Քուան, չորս մղոն անդին, գտանք հետքերը բանակատեղի մը, ուր Ռուսերը, նահանջի խուճապին մէջ, այրած փճացուցած էին մեծաքանակ արմտիք և խոտ, որուն այրած տեղը սեւ կոյտ մը կ'ձևացնէր։ Բայց անշուշտ փախստական Թշնամին պիտի գտնէինք Մօթիէնի կիրճին մէջ, «Մայրն երկինքի հասնող այն անցքին» կողմը, որուն վրայ այնքան բաներ գրեր են զինուորական մասնագէտները։ Բայց ան ալ պարապ էր։ Եւ զարմանալի չէ որ Ռուսերը Մօթիէնի կիրճն ալ չէին պաշտպանած, զի իսկապէս անպաշտպանելի է։ Անտառով ծածկուած լեռ մ'է այս, 1,000 ոտք բարձր գետէն ու հովտէն, և լերան մէջէն կ'անցնի խորունկ և ծուռ ու մուռ արահետ մը։ Լերան ամէն կողմը ծածկուած է անկիւններով, որոց մէջ յարձակող Թշնամին կրնայ պահուըտիլ, և քիչ քիչ վեր ելնել, մինչ պաշտպանող բանակը վրայէն արձակելիք իր կրակին համար բաց ասպարէզ չունի իր առջև։ Հետեւապէս, Ճարոնցիք այն անկիւններուն մէջ սողոսկելով կրնային գագաթն հասնիլ առանց մեծ կորուստ կրելու։ Ռուսերը չիտակ գործ մ'ըրին ուրեմն կիրճն ամրացնելու համար ժամանակ և ջանք չվատնելով։ Երէկ ռուս զօրախումբ մը փորձեց մեր ձեռքէն առնել Մօթիէնը, յորմէ մակաբերեցինք թէ Քուրոբադքին վերջին պահուն հասկցեր է Քուրօքիի կողմէ իր բանակատեղին սպառնացող վտանգը, և ուզեր է մեր յառաջխաղացումը կասեցնել որչափ հնար է։ Ռուսաց յարձակումը նմանեցաւ Պօէրներուն յարձակման Լէտիսմիթի դուրսը Սայլի բլուրին վրայ ուր ներկայ էի։ Մութին չնորհիւ, Ռուսաց երկու վաշտեր մօտեցան Մօթիէնի կիրճին հիւսիսային կողմի ստորոտը, ուր Ճարոնցիք յանկարծակիի եկան և Ռուսք ոտից կռուան մը ձեռք բերին ճամբուն վրայ հովտին գլուխը։ Այս պահուս ճարոնական գումարտակ մը գիրկընդխառն կռուի բռնուեցաւ, և քիչ մը տեղ ետ եկաւ, իր հրացանի կրակին ասպարէզ գտնելու համար։ Նոյն վայրկենին ուրիչ գումարտակ մը անտառէն ելաւ, Ռուսերը զարկաւ կողէն։ Եւ ահա երրորդ գումարտակ մը ասպարէզ եկաւ, և կռիւը տաքցաւ։ Ճարոնցի յիսնապետ մը իր սրովը կտրեց ջարդեց ռուս սպայ մը և երկու զինուոր, մինչև որ ինքն ալ ինկաւ ռուս բազմաթիւ սուիններու հարուածին տակ։ Չորրորդ գումարտակ մը հարաւի կողմը զգաստ դիրք մը բռնած էր, զի մի՛ գուցէ Ռուսք ետևէն ալ զարնեն ճարոնական զօրքը։ Բայց երբ Ռուսք այն կողմէն չերեւցան, 4րդ գումարտակը նմանապէս մասնակցեցաւ կռուին, և հալածեց Ռուսերն հովտէն ի վար, զի երբ Ռուսք տեսան որ իրենց յարձակումն ի դերև ելաւ, ի փախուստ աճապարեցին։ Թշնամիին այն մէկ վաշտն որ մասնակցած էր կռուին, կորոյս 53 մեռեալ և 47 վիրաւոր և գերի։ Այս փոքր ճակատամարտն ալ ի վեր կը հանէր վիճակ մը զոր կ'արժէ որ եւրոպացի քննադատներն ի հաշիւ առնեն այլ ևս, այսինքն թէ Ճարօն ասպարէզ հանած է կատարելապէս կրթեալ մարզեալ և ամենանոր ոճով սպառազինեալ բանակ մը, գիտնական ռազմավարութեամբ առաջնորդուած, որ աւելի պիտի ուզէ բնաջինջ ըլլալ քան թէ պարտութիւն խոստովանիլ երբեք։»

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ով գիտէ այս օրերս ի՛նչ մեծ խռովութիւն կայ Քուրոբադքինի բանակատեղին մէջ։ Զօրավար մը միայն միտքով չաշխատիր. պատերազմի մէջ վճռական վայրկեաններու առեն իր հոգեկան յուզումներն ալ կ'չատնան։ Աղէկ կ'ըլլար եթէ զօրավարները, որ ռազմագիտական հանճարներու առեն մինչեւ իրենց սիրտն անտարբեր կ'մնան, և վտանգն ո և է բարոյական ազդեցութիւն չընէր իրենց վրայ, իրենց գործերն հեռու պահել կարենային փառասիրութեան զգացումէն։ Սակայն մեծ անձանց պատմութեան մէջ իրենց անձնական «ես»ին այսպէս հակառակ գործողներու որչա՜փ օրինակ կ'տեսնուի։ Մեր ժամանակին մէջ տեսած ենք այդպիսի զօրավար մը, Մօլդքէն, որուն անձը միշտ իր գործերուն ետին կ'մնար, այն տեղը, զոր մեծ ռազմագէտն իր համբաւաւոր յատակագծին յաջողութեան փառաւորութեանց առեն իսկ կ'բռնէր Պիզմարքին ետեւ։ Անձնական արժանեաց այսպիսի ուրացութիւն մը չկայ ռուս բնաւորութեան մէջ ընդհանրապէս։ Ռուս զօրավար մը չի գոհանար իր բարձր դիրքին համապատասխան վիճակի մէջ գտնուիլ իր հմտութեամբն ու կարողութեամբ, այլ կ'ուզէ որ ատոր արտաքին փայլն ալ ի ցոյց դնէ գործքով և խօսքով. Նա միշտ զօրավար է իր պաշտօնին մէջ և թէ դուրսը, և իր ամէն գործերուն մէջ ամենուրեք իբր այն կ'վարուի։ Եթէ երկաթուղայ կայարան մը հասնի, և հոն ծերունի մը գտնուի, ինչպէս է յաճախ հարաւային Ռուսիոյ մէջ, ժողովուրդին մէջէն, ծանր քայլերով դէպ անոր կ'յառաջանայ, երիցս կ'խաչակնքէ երեսը, և խորունկ ձայնով մը գաւաթ մը թէյ կ'առաջարկէ։ Ներկաներուն հայեացքն իր վրայ կ'ուղղուին։ Եւ հիմա ինչպէս կրնայ ըլլալ որ ամբողջ ռուս ժողովուրդին ակնարկն ուղղուած չըլլայ Քուրոբադքինի վրայ որուն ընկերացաւ օրհնութիւններով և մաղթանքներով և անիկ որ Ռուսիոյ վրէժը լուծել գացած էր, ամէն վայրկեան յաղթութեան լուրերու կ'սպասէ։ Քուրոբադքին գիտէ զասոնք. և այս պատճառաւ կ'զգայ իր բարոյական պատասխանատուութեան բովանդակ ծանրութիւնը։ Բայց ռազմավարութեան մէջ ոչինչ այնչափ վնասաբեր է հետեւանքներուն և վերջնական ելքին, քան որչափ ձեռք առնուած միջոցներուն աննպաստ ելքի մը յանգելուն համար զօրավարին հոգին ու անձկութիւնը։ Արդարեւ, այժմ, Լիաօ—Եանկի և Հայչէնկի միջեւ կացութիւնը բարւոքելու աշխատող զօրավարը պէտք էր որ Մոլդքէի մը հանդարտ դատողութիւնն ու պաղարիւնն ունենար։

Վիճակը ծանր է։ Ռուս զօրաբաժիններն 90 քիլոմեդր տարածութեան մը վրայ խումբ խումբ կեդրոնացած են լեռնաչղթայի մը ստորոտը։ Հարաւակողմէն երկաթուղւոյն և մեծ ճամբուն ուղղութեամբ, ինչպէս նաև արեւելքէն, Թշնամին ստուարաթիւ բանակներով կ'յառաջանայ, կ'մօտենայ և արեւմտեան կողմը գործողութեան դաշտն է Լիաօ գետին սահմանափակ ճահճոտ հովիտը։ Հետեւապէս չարժելու համար մէկ ուղղութիւն կայ միայն, այն է դէպ հիւսիս նահանջման գիծը։ Հաւանաբար, Քուրոբադքին չատ կ'զղջայ այժմ իր նահանջն այսչափ ուշացուցած ըլլալուն համար, և թերեւս մտքէն իսկ անցնէ ճակատամարտի մտնել։ Բայց այդ ճակատամարտը Լիաօ Եանկի և Դաշիչաոյի միջեւ գտնուած տարածութեան ո՞ր կէտին վրայ տեղի կրնայ ունենալ։ Ատիկայ Թշնամւոյն յառաջխաղացութեան ուղղութենէն կախում ունի։ Քուրոբադքին այժմ Թշնամւոյն երկու բանակներուն հետ գործ ունի. ատոնց մին է հարաւէն յառաջացող բանակն Օքու և Նօծը զօրավարներուն զօրաբաժիններէն կազմուած, և միւսն է Զօր. Քուրօքիի բանակն որ արեւելքէն Մօդիէն Բալլիու կիրճերէն Լիաօ Եանկի վրայ կը քալէ։ Թէպէտ Օքու Դաշիչաոյի մօտ և Նօծը Հայչէնկի մօտ 30 քիլոմեդրի չափ հեռու են իրարմէ, բայց կրնան իբր մէկ բանակ նկատուիլ, զի Հայչէնկի կամ Դաշիչաոյի մօտ ճակատամարտի համար իրենց միացումը չատ դիւրին է։

Ճարոնական բանակին 60 քիլոմեդր հեռաւորութեամբ մը երկուքի բաժնուած ըլլալը սա գաղափարը կ'թելադրէ թէ Քուրոբադքին չէ՞ կրնար միթէ համեմատական առաւելութենէն օգտուելու սկզբունքով, նախ մէկ մասին վրայ յարձակիլ առաւել ոյժերով և զայն ջախջախելէն ետքը ճարոնական զօրաց միւս մասին վրայ յարձակիլ։ Յաջողութիւնը պարագաներէն կախում ունեցող այս գործողութեան համար երկու Թշնամի բանակներուն բռնած դիրքը նպաստաւոր չէ այլ եւ Լիաօ—Եանկ, ուր կ'գտնուի Քուրոբադքինի բանակատեղը, անյաջողութեան մը առեն ռուս բանակին նահանջի դուռը նկատուելուն համար պէտք չէ ձեռքէ հանել։ Ռուսաց այս գործողութեան առարկան Հայչէնկէն (ուր կարելի է ճակատամարտ մղել ճարոնական հարաւային բանակին հետ) և Քուրօքիի բանակի գլուխէն (որ արեւելքէն կ'սպառնայ) միեւնոյն հեռաւորութիւնն ունի, այսինքն 60 քիլոմեդր։ Եթէ Քուրոբադքին պէտք եղած ուժերով նախապէս յարձակի մէկ մասին դէմ, ճարոնական միւս մասին դէմ պէտք եղածին չափ զօրք չպիտի կրնայ հանել։ Կրնայ ըլլալ որ, երբ Ռուսաց գլխաւոր ուժերը կռուին Հայչէնկի մէջ Օքու և Նօծը զօրավարներուն դէմ, անդին Քուրօքի լերանց մէջէն, իր դէմ գտնուող Ռուսաց վրայ յարձակի և միւս կողմէն Լիաօ—Եանկի վրայ քալէ. և Քուրոբադքին Քուրօքիի յաջողութեան լուրն առնելուն պէս, Հայչէնկի մէջ սկսած կռիւը դադրեցնելով պիտի ջանայ կարելի եղածին չափ, Քուրօքիէն առաջ Լիաօ—Եանկ հասնիլ։ Բնական է որ ճարոնական հարաւային բանակն ալ զինքն հետապնդէ և Քուրոբադքին, եթէ յաջողի իսկ կանոնաւորապէս նահանջել, Լիաօ—Եանկի առջև պիտի պարտաւորի ճարոնական միացեալ բանակներուն հանդէպ գտնուիլ։ Ճիշդ այսպէս է նաև երբ Քուրոբադքին ուզէ նախ և առաջ Քուրօքիի բանակին վրայ յարձակիլ. մանաւանդ թէ Քուրօքիի զօրքերուն գտնուած լեռնային երկրին մէջ յաջողութեան հաւանականութիւնն աւելի նուազ է։ Կացութեան նպաստաւոր դարձուածք մը ա՛յն ատեն յուսալի է Քուրոբադքինի համար, երբ ճարոնական բանակներէն մին չկարենայ ճիշդ ժամանակին յարձակիլ Լիաօ—Եանկի վրայ, ինչ որ կարելի է, ճարոնական երկու բանակներուն միջեւ գտնուած հեռաւորութեան պատճառաւ, տեղի ունենալիք թիւրիմացութեան մը կամ սուտ լուրերու հետեւանքով։ Բայց Ճարոնցիներուն համար աննպաստ այս պարագան ալ, ինչպէս սինք, ճարոնական բանակներուն հաղորդակցութեան մէջ անակնկալ դէպքի մը առեն միայն կարելի կրնայ ըլլալ, զի Ճարոնցիներուն յառաջխաղացման յայտնապէս կ'երեւի թէ երկու բանակներն ալ կ'ջանան, միեւնոյն նպատակակէտին, այն է Լիաօ—Եանկ հասնիլ միեւնոյն ատեն։ Եթէ երկուքէն մին իր ընթացքին մէջ արգելքի մը հանդիպի, միւսն ալ կանգ կ'առնէ. եթէ ատոր վրայ յարձակում ըլլայ, միւսն ալ յարձակողին վրայ կ'յարձակի անմիջապէս։

Վերջին օրերս ամէն կողմէ կ'առարկուի թէ օրէ օր Եւրոպայէ հասնող օգնական զօրքերով ռուս բանակն ամէն չարժման աւելի կ'զօրանայ։ Բայց այս մասին Ճարոնցիք ալ անփոյթ չեն գտնուիր. և չաբթուան մը մէջ իրենց մէկ քանի փոխադրանաւերով բերած զօրքերը չատ աւելի ուժ մը կ'կազմեն, մինչ Ռուսերը սիպերեան երկաթուղիով մէկ ամսուան մէջ իսկ չեն կրնար բերել նոյնչափ զօրք։

Մեր այս խորհրդածութենէն նուազագոյն մէկ մասը միայն կարելի է ճանչնալ այն պատճառներուն զորս բանակատեղի մը մէջ գործողութեան մը որոշման առեն պէտք է հաշուի առնել։ Եթէ ի նկատ առնուի թէ չարունակ հակասական լուրերն և ձախողուած ընդհարումներու զեկուցումներն իրաց կացութիւնն ո՛րչափ անստոյգ կ'ընեն, վտանգ մը կասկածելի կ'ընեն հոն ուր ամէն ինչ կանոնաւոր վիճակի մէջ է. և կամ, ընդհակառակն, կացութեան ծանրութիւնը միւս կողմին մտածման առարկայ եղած ըլլալ կ'ցուցնեն, այն ատեն թերեւս կարելի ըլլայ վեր ի վերոյ գաղափար մը կազմել թէ զօրավար մը որպիսի հազարաւոր յատկութիւններով օժտուած ըլլալու է իր գործին տէրն ըլլալու և յատակագիծը վարել կարենալու համար։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, Յուլիս 17.)

ԱԼԵՔՍԷՅԵՎ ԵՒ ՔՈՒՐՈՒՊԱՏԿԻՆ.— Լօտըլ Անյուզըրի Նիուչուանկի թղթակիցը, որ միշտ Ռուսերուն նպաստաւոր է, կ'հեռագրէ Յլս. 11ին թէ «Ռուսաց համար մեծագոյն վտանգն այն է որ երկու սպարապետ ունին։ Դաշիչաոյի չուրջ Քուրոբադքին կ'աշխատի դժուար դիրքի մէջէն ելնել և տիրել կացութեան։ Իսկ 200 մղոն անդին ի Մուգտէն, փոխարքան Ալեքսէյէվ բանակին հրամայելու յաւակնութիւնն ունի։ Մեծ թուով զօրքեր իր անձը կ'պահպանեն հոն։ Իր հոյակապ ննջարան—բնակարան—կառախումբին վրայ ձեղուն մը չինել տուաւ՝ անձրեւէն և կիզիչ արեւէն պաշտպանուելու համար։ Իր բնակած վակօն—սալօնին առջին ալ ծաղիկներ մշակել տուած է։ Այնպէս կ'վարուի իբր թէ բուն տէրն ինքն ըլլար, և կ'ուզէ որ զօրավարներն իր խօսքը մտիկ ընեն, իբրև ներկայացուցիչ Զարին։ Բայց ասով բանակի միութիւն չի մնար։ Միշտ կ'խանգարէ Քուրոբադքինի կարգադրութիւնները, անոր հրամանը չեղեալ համարել կուտայ, և Եւրոպայէն եկող զօրքերը փոխանակ անմիջապէս կռիւին վայրը ճամբելու, օրերով վար կ'դնէ, զօրահանդէս կատարել պիտի տամ, աչքէ պիտի անցընեմ, պիտի քննեմ, ըսելով։ Շաբաթն երկու երեք անգամ իր սպայակոյտի պետը Դաշիչաօ կ'ղրկէ Քուրոբադքինի յատակագծերն իմանալու և խանգարելու համար։ Ռուս սպայք չեն ուզեր Ալեքսէյէվի խօսքովը չարժիլ, բայց կ'տեսնեն որ կարելի չէ զինք պաշտօնանկ ընել։ Եթէ Ռուսիա ուզէ որ այսպէս չարունակէ, ուրիչ պարտութիւններ ալ ունի կրել։ Կացութիւնը փրկելու համար անհրաժեշտ է մէկ սպարապետ միայն ունենալ, այսինքն՝ ետ կանչել Ալեքսէյէվն և բոլոր գործը թողուլ Քուրոբադքինի ձեռքը։»

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿՑՈՐԴ.— Անտէօս գնդապետը, երբ Քուրոբադքինի գրաւոր հրամանն ստացաւ որ իրեն կ'ըսէր մեկնիլ բանակէն և Եւրոպա դառնալ, բացատրութիւն ուզեց, բայց ռուս սպարապետն ո՛ և է բացատրութիւն չտուաւ։ Բեդերսպուրկ գալուն պէս բողոքագիր մատոյց Զարին և պատերազմական պաշտօնատան։ Զիւրիխ հասնելուն, տեղեկագրեց իր Կառավարութեան թէ ինք երբեք անարգական խօսք մ'ըրած չէր ռուս բանակին համար, այլ չատ զգուշաւոր լեզու մը բռնած էր։ Զուիցերիոյ Կառավարութիւնը պաշտօնապէս բացատրութիւն ուզեց ռուս Կառավարութենէն թէ ինչո՛ւ ճամբուեցաւ Զուիցերիոյ ներկայացուցիչը, բայց դեռ պատասխան չառաւ Բեդերսպուրկէն։

ՃԱՐՈՆՑԻՔ ԻՆՉՈ՞Ւ ԴԱՆԴԱՂ Կ'ՅԱՌԱՋԱՆԱՆ.— Անգլ. զինուորական քննադատներուն կարծիքն այն է որ Ճարոնցիք ոգի ի բռին չեն հալածեր իրենց յաղթած ռուս զօրաբաժիններն որովհետեւ կ'ուզեն կռիւը մղել ամէնէն աւելի իրենց հրետանիներով, որոց գերազանցութիւնը ռուսականին վրայ՝ ամէն ոք կ'ընդունի։ Ճարոնցիք փոյթ չեն ըներ որ նահանջող Ռուսերը նոր դիրքեր բռնեն և ամրացնեն, զի վստահ են իրենց թնդանօթի կրակով այն նոր դիրքերն ալ առնելու։ Քուրօքի, Նօծը և Օքու ամենայն պաղարեամբ իրենց ծրագիրը կ'ամբողջացնեն, որ է՝ թնդանօթի անդիմադրելի կրակի մը ցանցին մէջ առնել ռուսական բանակին ամբողջութիւնը։

Ի ՔԱՅԲԻՆԿ երբ մտան Ճարոնցիք, տեղւոյն չինացի գլխաւոր պաշտօնատարին յորդորանօք բոլոր չինացի ժողովուրդն ընդ առաջ ելաւ ճարոնցի զօրաց, և դրօշներով ու խանդավառ աղաղակներով, բարի գալուստ մաղթեց Միքատոյին յաղթական դրօշին։ Այսպէս կ'հեռագրեն Բեդերսպուրկէն, դժգոհութիւն ցուցնելով որ Չինացիք Ճարոնցիներուն կ'համակրին։ Քայբինկ մտնողը մէկ մասն էր Զօր. Օքուի 50,000 զօրաց բանակին, որ Նիու—Զուանկի վրայ կ'քալէր։

ՃԱՐՈՆՑԻ ԶՕՐՔԵՐՆ ԻՆՉՈ՞Վ Կ'ՍՆԱՆ.— Զօր. Քուրօքիի մօտ գտնուող Սթանտըրտի թղթակիցը կ'գրէ Մյս. 25ին.—«Բանակի կանոնագրութեան համեմատ, ճարոնցի զինուորին ամէնօրեայ պարէնն է՝ մէկ օխայի չափ բրինձ, 48 տրամ եզան միս, 48 տրամ կանանչեղէն և 1½ տրամ սաքի, կամ բրինձի ոգի։ Բայց եզան միս քիչ կայ Մանչուրիոյ մէջ, և խոզի միսն այնքան սուղ է որ անով բանակ մը չի կերակրուիր, ուստի հասարակ զինուորը կ'գոհանայ բրինձով ու կանանչեղէնով, և մերթ ընդ մերթ ալ կ'ընդունի 10—20 տրամ թիթեղեայ տուփերու մէջ պահուած մսեղէն։ Մտքէն չանցընեն թէյ, կաթ և քաղցրաւենի, և իր ամբողջ պարէնն անգլ. զինուորին ախորժակը սրելու կամ փղէ ըլլալու միայն պիտի բաւէր։ Ասով հանդերձ, ճարոնցի զինուորը միշտ քաջողջ և տոկուն է, ամէն յոգնութեան կ'դիմանայ։ Սայլ մը կամ թնդանօթ մը կ'քաշէ կ'տանի այնքան զուարթօրէն որ զարմանք կ'պատճառէ եւրոպացի զինուորը մօտէն ճանչողներուն։ Վերջին ծայր խնամք կ'տանի իր հրացանին, սունկով (մանթար) փողին բերանը կ'խցէ, և լաթով կ'պատէ բլթակը, այնպէս որ փողէն և անձրեւէն չի վնասուիր զէնքը։ Բանակատեղին մէջ մաքուր և լուրջ կ'կենայ, անգլիացի զինուորին պէս կատակներ և խաղեր չըներ. բայց երբ զուարճանալ ուզէ, պատերազմական երգեր կ'երգէ, և ուժգին ըմբշամարտութիւն մ'ընէ, իր ֆիզիքական կորովն ու ճարպիկութիւնը ցուցադրելով։ Սխալ է նաև այն կարծիքը թէ Ճարոնցիք նկնահասակ են։ Ամբողջ զօրագունդեր աչքէ անցուցինք և անանկ մարդուկ մօնրուկ էակներ չտեսանք, որովհետեւ անոնք չեն ընդունուիր բանակին մէջ։ Թէ՛ հետեւակներուն և հեծելներուն և թէ մանաւանդ թնդանօթաձիգներուն մէջ չատեր եւրոպացի զօրաց միջին հասակէն աւելի բարձր են։ Չինացիք կ'ըսեն թէ Ճարոնցիք պիտի յաղթեն, «որովհետեւ Ռուսերուն պէս մեծ և պզտիկ, երիտասարդ և ծեր խառն չեն, այլ ամէնքը նոյն հասակն ունին և նոյն կորովը։ Ճարոնցիք պիտի յաղթեն նաև որովհետեւ սպիտակ բրինձ կ'ուտեն, որ ազնուական կերակուր մ'է, մինչ ռուս զինուորին կերած սեւ հացն և մութ գոյն պաքսիմատն ստորին ցեղի մը ուտեստը պէտք է ըլլայ։» —Սոյն այս կարծիքն յայտնեցին մեր հնդիկ Սիխ լեռնական զօրքերն ալ, որք երբ զանազան բանակներ Բեքինի վրայ կ'քալէին, մօտէն ուշի ուշով քննեցին ռուս զինուորները, նախատեսելով որ օր մը անոնց հետ չափուելու պէտք պիտի ունենան, և ըսին թէ «վընըլը բօն չյոյ սեհօց սողընեէն»։

ԱԼԵՔՍԷՅԵՎԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ՓՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ ԿՌՈՒԻՆ ՎՐԱՅ.— Բեդերսպուրկէ Յուլիս 16 թուով պաշտօնապէս կ'հեռագրուի թէ ծովակալ Ալեքսէյէվ Յլս. 14ին հետեւեալն հեռագրած է առ Նիքօլա կայսր.—Փորդ Արթուրէ Յուլիս 5 թուով առնուած լուրերուն նայելով, Յլս. 3ին և 4ին մեր պաշտպանութեան գծին աջ բազուկին վրայ կռիւ մը տեղի ունեցեր է Լունվանդանի դիրքերուն գրաւման համար։ Իրիկուան դէմ Թշնամին ետ մղուեցաւ և բազմաթիւ ամրութիւններ մեր ձեռքն ինկան։ Այս երկու օրերուն մէջ Նովիք յածանաւն և թնդանօթակիր ու թորփիլակիր նաւեր, նաւահանգստէն դուրս ելնելով ռմբակոծեցին Թշնամւոյն դիրքերն իրենց կողերէն, որով ընդհանուր յաջողութիւն մը ձեռք բերինք։ Թշնամւոյն 20է աւելի արագահարուած թնդանօթները մեծ վնասներ պատճառեցին մեզ։ Այս երկու օրուան կռիւներուն մէջ Ժ. գունդէն հարիւրապետ Կէնէնքօ և Իէ. գունդէն տեղակալ Լիքօզով սպաննուեցան, և Ժ. գունդէն հարիւրապետ Միրօշնիքով, Ժ. գունդէն տեղակալ Օլչէնիէվսքի, դեր—տեղակալ Օրել և ԺԸ. գունդէն տեղակալ Դէմիանով վիրաւորուեցան։ Զօր. Ֆղէօսէլի թիկնապահ կոմս Կանդիմուրով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ 35 զինուոր մեռան և 247 զինուոր ալ վիրաւորուեցան։ Զօր. Ֆղէօսէլի սպայակոյտէն դեր—գնդապետ Րէօյս վիրաւորուեցաւ։ Չինացւոց տեղեկութեան նայելով այս երկու օրերուն մէջ Ճարոնցիներուն կորուստն 2,000ի հասած է։—Յլս. 6ին մեր զօրքերը տիրացան յառաջադէր լերան որ Լունվանդանի կիրճին գրաւումը կ'դիւրացնէ։ Այս կռուին մէջ ալ Ժ. գունդէն հարիւրապետ Լիսէնքօ և Իէ. գունդէն տեղակալ Լիկօ սպաննուեցան, և Ժ. գունդէն փոխ—տեղակալ Դինքօվսքի և 21 զինուոր վիրաւորուեցան։ Առնուած լուրերուն նայելով, Ճարոնցիք Յլս. 2ին 50 թնդանօթ և 20 հազար զօրք հանեցին Տալնի։ Ամբողջ քաղաքը լեցուն է ճարոնցի զօրքերով։ Թշնամին վերահաստատեց զինուորական աւազանները և ելեկտրական ուժին կեդրոնական կայարանը։ Ամբողջ չրջակայ երկաթուղին վերանորոգուած է, բայց վայրաշարժի պակսութեան պատճառաւ վակօնները Չինացիք կ'քաշեն։ Յլս. 9ին Ճարոնցիք յառաջ քալեցին և ամրացուցին իրենց գրաւած դիրքերը։ Գրեթէ ամէն օր տեղի ունեցած ընդհարումներն արգելք կ'ըլլան իրենց աշխատութեան։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ.— Թէ Փորդ Արթուրի առջեւ և թէ Լիաօ գետահովտին մէջ վճռական գործողութիւններ կ'պատրաստուին Քուրոբադքինի դէմ։ Բայց Դաշիչաոյի առջեւ ճակատամարտի մը լուրը չհաստատուեցաւ։ Միայն Սթանտըրտ կ'իմանայ Նիուչուանկէ թէ բուռն կռիւներ տեղի ունեցած են այդ քաղքէն 15 մղոն հեռու դէպ արեւելք։ Ռուսերը կ'ըսեն թէ իրենց զօրքերն ետ կ'քաշուին։ Տէյլի Էքսբրէս կ'իմանայ Չիֆուէ թէ ընդարձակ չրջանակի մը մէջ կողմնակի կրկնակ չարժում մը տեղի կ'ունենայ Քայբինկի և Լիաօ—Եանկի միջեւ երկաթուղւոյ գծին վրայ։ Տէյլի Էքսբրէս կ'իմանայ թէ Զօր. Նօծըի բանակն որ Օքուի բանակէն չատ աւելի զօրաւոր է, արեւելքէն դէպ ի երկաթուղին կ'քալէ. մինչ Քուրօքի հինգ զօրաբաժինով դէպ ի հիւսիս կ'քալէ երկաթուղին տիրանալու և Ռուսաց նահանջը խզելու համար։ Քայբինկի հիւսիսակողմը փոփոխական արդիւնքով մէկ քանի կռիւներ տեղի ունեցան։ Ճարոնցիներուն Մանչուրիոյ մէջ ունեցած թնդանօթները 600է աւելի են։ Կ'հաստատեն թէ Օքուի բանակը 65000 է կ'բաղկանայ 254 թնդանօթով, Նօծըի բանակը 80,000 զօրքէ՝ 180 թնդանօթով և Քուրօքիի բանակն 105,000 զօրքէ՝ 226 թնդանօթով, և ատոնց դէմ Քուրոբադքին ունի 115,000 զօրք՝ 200 թնդանօթով։— Տէյլի Մէյլի թղթակիցը կ'հեռագրէ Նիուչուանկէ թէ Ճարոնցիք Եչ. օրէ ի վեր չեն յառաջանար։ Իրենց գլխաւոր ուժերը Սունքադիէնի մօտ կեցուցած են, մինչ թեթեւազէն զօրախումբ մը ռուս յառաջապահները կ'զբաղեցնէ և Դաշիչաոյի մօտակայ գիւղերը գրաւած է։ Ճարոնական Ա. և Բ. բանակներուն գրաւած դիրքերէն կ'երեւի թէ Ճարոնցիները մտադրած են պաշարել Ռուսերն և անոնց Դաշիչաոյէ Հայչէնկ նահանջելն իսկ անկարելի ընել։ Բայց Քուրոբադքինի բանակատեղին մէջ կ'կարծեն թէ ռուս սպարապետն ի վիճակի է ետ մղել Ճարոնցիներուն Լիաօ—Եանկի վրայ յարձակումն և ամէն կողմէ յարձակողականի սկսիլ։—Ռուսերն ամբողջապէս պարպեցին Նիուչուանկը, բայց կանխահաս է Ճարոնցիներու կողմէ անոր գրաւուած ըլլալու լուրը։

ՓՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԷ ԼՈՒՐԵՐ.— Թօքիոյէ կ'հեռագրեն առ Լօտըլ Անյուզըր.—Չիֆուէ հասած լուրերուն նայելով ռուս բանակը նաւաբաժինին օգնութեամբ Փորդ Արթուրի մօտ ետ առեր է այն դիրքերը զորս Ճարոնցիք գրաւեցին մէկ քանի օր առաջ։ Ստուգութեան կ'կարօտի այս լուրը։ Պէյ-յիէ Դուկէզուէ թղթակիցը կ'հեռագրէ Դաշիչաոյէ Յլս. 13 թուով։—Այսօր յառաջապահներու թեթեւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Դաշիչաոյի արեւելակողմը։ Կ'երեւայ թէ Ճարոնցիք կասեցուցին իրենց յառաջխաղացումը։ Փորդ Արթուրէ հասած նորագոյն լուրերուն նայելով՝ Ճարոնցիք իրենց պաշարման թնդանօթները զետեղեցին Փորդ Արթուրի առջեւ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԶՕՐ. ՔՈՒՐՈՒՊԱՏԿԻՆԻ ՆԱՀԱՆՋԻ ԳԻԾԸ ԿՏՐՈՒԱԾ

ԼՈՆՏՈՆ, Յլս. 19.— Յուզմունք պատճառած հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ ճարոնական զօրքերն յաջողեր են Զօր. Քուրոբադքինի բանակին ետին անցնիլ, և այլ ևս անկարելի կ'համարուի որ ռուս սպարապետը կարենայ դէպ ի Հայչէնկ նահանջել։

—19.— Չիֆուէ կ'հեռագրուի թէ ճարոնական հեծելազօրքերը, Զօր. Քելլէրի պարտութենէն վերջ, սկսան յառաջ խաղալ դէպ ի Լիաօ—Եանկ։

ՓԱՐԻԶ, 19.— Բեքինէ կ'հեռագրուի թէ Զօր. Մայի հրամանին ներքեւ գտնուող չինական զօրքերը կ'պատրաստուին դէպ ի հիւսիս յառաջ խաղալու։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 19.— Ճարոնցիք գրաւեցին Սօլինկի կիրճը՝ Լիաօ—Եանկ տանող ճամբուն վրայ։

—19.— Մուգտէնի հարաւային կողմը, Խազախները ճարոնական ջոկատի մը հանդիպելով, ընդհարում մը տեղի ունեցաւ, և Ճարոնցիք ցիր ու ցան եղան։ Ճարոնցիներուն մինչեւ Մուգտէնի հարաւային կողմը գալը ցոյց կուտայ թէ ճարոնական բանակը դէպ ի հիւսիս յառաջ կ'խաղայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 19.— Ռուսիոյ կամաւոր նաւատորմէն Սմօլէնսք յածանաւն անգլիական Բէրմըքուր չոգենաւը կեցնելով, Ճարոնի թղթատարական պայուսակները պահանջեց։ Բէրմըքուրի նաւապետն յայտարարեց թէ չոգենաւին մէջ թղթատարական պայուսակ չկայ։

ՓԱՐԻԶ, 19.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէ Բեդերսպուրկ կ'ուղեւորի, ուր Զարին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ։ Պիտի տեսակցի նաև կոմս Լամստորֆի հետ։

—19.— Ճարոնցիք չինական տափանաւ մը գրաւեցին, որ Փորդ Արթուր տեղեկութիւններ կ'տանէր։

ԼՈՆՏՈՆ, 19. — Թօքիոյէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Ռուսերը պարպեցին Դաշիչաօն և Լիաօ—Եանկ կ'քաշուին։

ԲԵՐԼԻՆ, 19.— Գերմանիա բողոքեց ռուսական Կառավարութեան՝ ռուսական Սմօլէնսք յածանաւին կողմէ գերմանական Բրէնց Հայնրիխ չոգենաւին թղթատարական պայուսակներուն գրաւման դէմ։

ՀՌՈՄ, 19.— Պապին չուրջը գտնուողները կ'հաւաստեն թէ Պիոս Ժ. պիտի բանադրէ Տիժօնի և Լավալի եպիսկոպոսները, որք կ'պաշտպանուին ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, և կ'յարեն թէ Պապը Քօնքորտայի պահպանման ի նպաստ կամ ընդդէմ բան մը պիտի չընէ։

ԿՈՎԿԱՍ ԵՒ ՔՈԼԵՐԱ. — Պարսկաստանի քոլերային կովկասեան սահմաններուն մօտենալը չատ մտատանջութիւն պատճառեց Պաքուի մէջ։ Ռուս կառավարութիւնն անսահման վարկ բացաւ Պաքուի իշխանութեանց, ամէն զգուշական միջոց ի գործ դնելու համար։ Թէհրանի մէջ և չրջակայքն համաճարակն յոյժ սաստկացեր է։

ԴԻՊԷԹ. — Վիեննայէ կ'հեռագրուի յուլիս 15ին. — Անգլ. զօրաց ուղղակի Լհասայի վրայ քալելը Վիեննայի մէջ կը նկատուի քաղաքական յոյժ կարեւոր դէպք մը, որ Անգլիոյ ազդեցութիւնն յոյժ պիտի բարձրացնէ Պուտտայական Ասիոյ մէջ, և միանգամայն պիտի դառնացնէ Ռուսիան։ Այս պահուս Ռուսիա ի վիճակի չէ Անգլիոյ ձեռնարկը կասեցնելու, և զայրոյթով կ'նայի կ'կենայ, երբ ի դերեւ կ'ելնեն իր բոլոր սիրական խորհուրդները՝ Դիպէթի տիրելու և այն տեղէն Հնդկաստանի սպառնալու։ Վիեննայի մէջ տիրող կարծիքն այն է որ Դիպէթ առաջին պտուղն է Մ. Արեւելքի պատերազմին և սահմանուած է Անգլիոյ ափին մէջ իյնալու։ Դիպէթ Անգլիոյ պատասխանն է Ռուսիոյ, որ Մանչուրիոյ տիրեց, երբ Անգլիա զբաղած էր Պօէրներով։

ՀԵԼԼԵՆԱՑ ԳԱՂԹՈՒՄՆ Ց'ԱՄԵՐԻԿԱ.—1903 Յլս. 1էն մինչեւ 1904 Ապրիլ 31, տասն ամսուան մէջ, Ամերիկա գաղթող Հելլէններուն թիւը, ամերիկեան վիճակագրական դիւանի տեղեկութեանց համաձայն, հասած է 8774ի, որոց 385ը կին։ Նախընթաց համապատասխան չրջանին մէջ գաղթողներուն թիւն եղած էր 11671, որոց 954ը կին։ 3000էն 4000 կ'գնահատուի նաև Թուրքիայէ Միացեալ Նահանգները գաղթող Յոյներուն թիւը։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Պուքրէչէ Յուլիս 16 թիւով կ'գրեն թէ Մօլտաւիոյ Մեծն Ստեփաննոսի մահուան 400րդ տարեդարձը նոյն օրը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ բովանդակ Ռումանիոյ մէջ։ Հոգեհանգստեան պաշտօնէն վերջ, գումարումներ տեղի ունեցան և ճառեր արտասանուեցան։ Կրթական նախարար Մ. Հարէ երկրասիրական մեծ ճառ մ'արտասանեց։ Յետոյ զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ, ինչպէս նաև պատմական թափոր մը որ Մեծն Ստեփաննոսի մուտքը կ'ներկայացնէր իր բնակարանը, Սուչաւա քաղաքին մէջ։ Կարօլ թագաւոր, որ Սինաիա կ'գտնուէր, գահաժառանգ իշխանը ղրկած էր իբրև ներկայացուցիչ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Հալէպի նահանգին կուսակալի օգնական անուանուեցաւ նախորդ օգնական Սիւրուրի պէյ։

—Լիազամիի ոսկի չքանչան տրուեցաւ Եանեայի Տէֆթէրտար Եավէր էֆ.ի։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Մանասդըրէ կ'գրեն թէ հռչակաւոր աւազակապետ Միթրօ Վոլյանի համախոհներէն Լամպրօ Վասիլ, Թարայքօ Բօզմա, Տէնտոնոֆ, Եորկի Միթրէֆ և Քէյէլ Տիմիթրի, Քառզօրիայի Կորէնցի գիւղին մէջ յանկարծ տուն մը կռուեր են։ Մավրօվա գիւղը գտնուող զինուորական ջոկատին հրամանատարն իրողութիւնն իմանալուն պէս նոյն գիւղը դիմեր է և աւազակները պաշարելով, ամէնքն ալ ձերբակալեր է։

—Անցեալ շաբթու զինուորական ջոկատ մը Քէսրիէի (Քասդօրի) մէջ ձերբակալեր է Բոլէ և Թարայքօ աւազակապետներուն հրոսախումբերը, որք չորսական հոգիէ կը բաղկանային։

—Գըրգ—Քիլիսէէ կը գրեն թէ իրենց գիւղերը վերադարձող Պուլկար փախստականներուն գործ հայթայթելու համար, Թրնովայի եւ Վասիլիքոսի միջեւ որոշուած խճուղիին շինութիւնն սկսած է, որուն ծախքը 20,000 ոսկի կ'հաշուուի։ Գործաւորներուն շաբաթականները կանոնաւորապէս վճարելու համար, Երկրագործական Պանքայի Գըրգ—Քիլիսէի մասնաճիւղն ամէն շաբաթ 2000 եւ Թրնովայի մասնաճիւղն 1000 ոսկի կը վճարեն։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Իտալական դեսպանատան Սէկր— պահականաւ այսօր Դարդանէլ պիտի երթայ, ընդ առաջ իտալական նորընտիր դեսպան Մարքի տի Իմբերիալիի, որ Շբ. օր հոն պիտի հասնի։ Դեսպանն Ցլս. 24ին Պոլիս պիտի հասնի։ Արտաքին գործոց արարողապետ Ղալիպ պէյ Սէկր— պահականաւով Դարդանէլ պիտի երթայ, ի դիմաց Վեհ. Կայսեր ողջունելու իտալական դեսպանը։ Դեսպանատան Ա. թարգման Մ. Բանձիա եւ Դարդանէլ պիտի երթայ նոյն պահականաւով։

ՀԱՅՏԱՐ—ՓԱՇԱՅԻ ԲԱՐԱՓԸ.— Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, այսօր տեղի պիտի ունենայ Հայտար—Փաշայի քարափին ու նաւահանգստին վերջնական ընդունելութիւնը։ Արհեստից տնօրէն Խուլուսի էֆ.ի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողով մը, որուն անդամներն են մասնագէտ խորհրդական Սէրվիչէն էֆ., քարափի Քոմիսէր Գէորգ էֆ. Ասլանեան և օգնականը Ֆէրիտ պէյ, մասնագիտական գիւտին անդամ Ճէվտէտ պէյ և Գրիգոր էֆ. Հայտար—փաշա երթալով, շինութիւններն աչքէ պիտի անցընէ, և տեղեկագիր մը պիտի պատրաստէ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ռուս դեսպան Մ. Զինովեվ, հոլանտական դեսպան կոմս տը Պիլանտ և պարսկական գործակատար Սաֆա—իւլ—Միլք Միրզա Մուսթաֆա Խան երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։

—Պարսկական գործակատարը տեսակցեցաւ նաեւ Արտաքին և Ներքին գործոց նախարարներուն հետ։

—Պուլկար գործակատար Նաչէվիչ էֆ. երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Հիճազի երկաթուղին, որուն շինութիւնը Սուրիոյ կողմէն սկսած եւ ցարդ 400 քիլոմէդրէն աւելի տեղ աւարտած է, փութով պնդութեամբ յառաջ կը տարուի։ Կայսերական Իրատէ մը կ'հրամայէ որ գծին շինութիւնը Մէտինէի կողմէն եւս սկսի, բաց կարի շուտով աւարտելու համար։ Այս նպատակաւ մասնագէտ քննիչ մը պիտի ղրկուի Մէտինէ, հարկ եղած նախապատրաստական յառաջաձեւերը պատրաստելու համար։

ՄԱԼԿԱՐԱՑԷ կը գրեն թէ յարատեւող երաշտութեան պատճառաւ ամրան ցանքերը գրեթէ փճացած են։ Հետեւապէս այս տարուան տասանորդի հասոյթը 25% պակաս կ'ենթադրուի։ Ընդհակառակը ցորենը լաւ է որակով և քանակով, բայց ցորենին գինը բարձրացած ըլլալով, վարձակալները կ'վարանին ուզուած գիները տալու։

ԱՆՑԱՅՏԱՑՈՒՄ.— Ոստիկանութիւնը կ'փնտռէ ռուս շոգենաւային ընկերութեան Պոլսոյ մասնաճիւղին պետ Մ. Հէրմէս Լազարիտէսը, որ քանի մ'օրէ ի վեր անյայտացած է առանց ոևէ հետք թողելու։ Գլխաւոր գործակալութիւնը, այս երկարաձիգ բացակայութենէն յուզուած, ռուսական ընդհ. հիւպատոսին դիմեց որ հրամայեց քննութիւն մը կատարել մասնաճիւղին մէջ։ Քննութիւնը նախընթաց օր կատարուեցաւ, դրամարկղը բացուեցաւ, բայց ոևէ անկանոնութիւն չգտնուեցաւ։ Կ'կարծուի թէ Մ. Լազարիտէս անյայտացած է, իր անբուժելի շաքարախտին պատճառաւ որով կ'տառապէր։

ՕԴԱՅԻՆ ԿԱԶԻ ՏՈՒՐՔԸ.—Թաղապետական շրջանակներէն հարցում եղած էր Քաղաքապետութեան թէ օդային կազի լապտերներն եթէ պողոտայի մը կամ փողոցի մը մինչեւ ծայրը չեն շարունակուած և որոշեալ տեղ մը ընդհատուած են, վերջին լապտերէն սկսեալ մինչեւ քանի՞երորդ տունէն պէտք է օդային կազի տուրք առնել. նոյնպէս պողոտայի մը վրայ փողոցներուն անկիւնը դրուած լապտերներուն լոյսէն քովընտի փողոցներուն տուներէն ոմանք կրնան օգտուիլ, անոնցմէ ալ պէ՞տք է տուրք առնել թէ ոչ, և եթէ առնել հարկ է, մինչեւ քանի՞երորդ տունէն պէտք է առնել։ Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ Կ. Պոլսոյ օդային կազի Ընկերութեան հետ կնքուած պայմանագրին 2րդ յօդուածը կ'սահմանէ որ լապտերներն իրարմէ 60 մեդր հեռաւորութիւն պիտի ունենան և նկատելով որ մէն մի լապտերի լոյսը 30 մեդր տեղ միայն կ'լուսաւորէ, և 60 մեդր որոշեալ հեռաւորութեան միւս կէսն յաջորդ լապտերին լուսով կ'լուսաւորուի, պատշաճ դատեց որ ամբողջովին օդային կազով չլուսաւորուած փողոցներուն մէջ վերջին լապտերէն սկսեալ մինչեւ 30 մեդր գտնուած տուներէն և խանութներէն միայն պէտք է օդային կազի տուրք պահանջել։ Քաղաքապետութիւնն իր այս որոշումը Ներքին գործոց նախարարութեան հաղորդելով, արտօնութիւն խնդրեց գործադրման համար։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆ վարժարանի շրջանաւարտ ուսանողները, Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, երէկ Էյուպ—Գալուրի եւ Գըրգ—Չէշմէի ջրամբարներն երթալով, ջրաբաշխական գործնական փորձեր կատարեցին։

ՄԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Ցլս. 11էն մինչեւ 17, Պոլսոյ եւ շրջակայից մէջ պատահած մահերուն թիւն յանգած է 187ի, որոց 2ը հարսանիթի, 1ը կոկորդախտի, 3ը ծաղկախտի եւ 3ը ժանտատենդի հետեւանօք։

ՀԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալութիւնը կ'հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան թէ Արմէնաք գաւառակի Նորաշէն «Համիտիյէ» շուկային բացման հանդէսը կատարուեր է, և այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղեր են կայսերական առողջութեան համար։

ԱՂԵՏԱԼԻ ՀՐԴԵՀ.—Այտընի Քիւրդլէր գիւղէն 10 վայրկեան հեռու, Դինչուներու գիւղին մէջ արկածով հրդեհ ծագելով, 70 տուն, 3 նպարավաճառանոց, 1 սրճարան այրած և մեծաքանակ յարդ ու արմտիք, և 15 ձի փճացած են։

ԷՏԻՐՆԷԷ կը գրեն Լէվանդ Հերալտի թէ ժամանակէ մ'ի վեր քաղաքին մէջ հրդեհները շատցած են։ Մէկ ամիս առաջ 5 վաճառատուններ այրած էին։ Անցեալ Դշ. օր 6 վաճառատուններ եւս այրած են, որոցմէ 1ը միայն 150 անգլ. ոսկիի ապահովագրուած էր։ Շբ. գիշեր ուրիշ հրդեհ մը ծագելով, 1 փուռ, 1 բաղնիք և 1 նպարավաճառանոց այրեր են։ Քաղաքին մէջ զրոյց տարածուած ըլլալով որ այս հրդեհները չարաշահութեան արդիւնք են, ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է, որուն արդիւնքին կ'սպասուի, կ'ըսէ նամակագիրը։

—Նոր բերքէն կակուղ ցորենին օխան Էտիրնէի մէջ կ'ծախուի 32 փր.ի։— Այս տարուան արմտիքի բերքը թէեւ 30—40% պակաս է նախորդ տարուան հետ բաղդատմամբ, բայց տեսակով ընտիր է։

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ.— Օտուն—Գաբուի կողմը, խոհարար Արիֆ աղայի կինը, Ա. յիշէ, երբ լուացք ընելու զբաղած էր, իր $3\frac{1}{2}$ տարեկան աղջիկն եռացած ջուրի կաթսան իյնալով խաշեցաւ։

ԽԵՂԴՈՒՄ.— Երէկ առաւօտ, Սթէնիայի աչխ, Սվազցի Ազիզ երբ ծովուն մէջ ձի մը լուալու զբաղած էր, ձիուն վրայէն ծովը իյնալով խեղդուեցաւ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ նախագահեց Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ աւարտողութեանց. պատարագիչն էր եկեղեցւոյն քարոզիչ Տ. Ներսէս Վրդ. Դանիէլեան. Ն. Սրբազնութիւնն հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ Ցովհաննու Կարապետի քարոզութեան վրայ. չեշտեց Հայ ժողովուրդին Ս. Կարապետի հանդէպ երկիւղած ջերմեռանդութիւնը։ Ցորդորներ ուղղեց ներկաներուն, որ իրենց ջերմեռանդութիւնը սոսկ արտաքին ցոյց մը չըլլայ, այլ հոգւոյն ալ խնամք տանին, և երբեք չյուսահատին թէ իրենք մեղաւոր են, ուստի պիտի չկրնան հոգեւոր փրկութիւն գտնել։ Ն. Սրբազնութիւնն ըսաւ թէ Տէրը միշտ ներողամիտ կ'գտնուի անկեղծօրէն զղջացող մեղաւորին։ Ս. Պատրիարք Հայրն ապա Թաղ. Խորհրդարան գնաց, ուր հանգստացաւ պահ մը, և ներկաներուն հետ զանազան նիւթերու վրայ խօսակցելէ վերջ մեկնեցաւ Սուրէնեան Տեարց բնակարանը, ուր ճաշեց, և յետոյ նախագահեց Պէրպէրեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին։

—Բերայի մէջ Բասգալ էֆ. Բէքմէզեան անուն անձը դասեր կուտայ, առանց կրօնի և ազգի խտրութեան այն ընտանիքներու երկսեռ տղայոց, որոնք խուլ և համր են։ Ցիշեալ անձը, ինչպէս միւս պատրիարքարաններուն, նոյնպէս Ազգ. Պատրիարքարան ալ դիմում ըրեր և խնդրեր է որ Թաղ. Խորհուրդներու միջոցաւ ճշդուի իրենց թաղերուն մէջ գտնուած խուլ և համր տղոց ցուցակն և իրեն տեղեկացուի, ըստ որում ինք մտադրութիւն ունի եղեր Հաստատութիւն մը հիմնել այս նպատակաւ։

—Ռոտոսդոյէն Ցովհ. Աստուածատուրեան ազգայինը գրով մը Պատրիարքարան դիմելով խնդրեր է որ Պոլսոյ և կամ արուարձաններէն մէկուն եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրուի, քանի որ հանգուցեալ Այվազեան Տ. Ցովսէփ եպս.էն կիսասարկաւագ ձեռնադրուած է 5 տարիէ ի վեր և Սիլիվրիի համար ալ քահանայութեան արժանի դատուած է թէեւ, բայց ցարդ չէ խնդրուած։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հակառակ հեղձուցիչ օդին, որ շատ կ'նեղէր հանդիսականները, ծնողք, համակիրներ Հիմնադիր—Տնօրէնին, սիրայօժար եկած էին ականատես ըլլալու Պէրպէրեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին որ այս տարի եւս փայլուն կերպով կատարուեցաւ։ Սրահը վայելուչ կերպով զարդարուած էր դափնիի ոստերով, օսմ. դրօշներով, ծաղիկներով, եւ սրահին ճակատը զետեղուած էին Օսմ. Թուղրան, նշանակելի վերտառութիւններ, նաեւ հանգուցեալ Կարապետ էֆ. Գազազեանի պատկերը։ Գազազեան էֆ.ի յիշատակին ի պատիւ, իր եղբայրը՝ Նշան էֆ. Գազազեան Պէրպէրեան վարժարանի լաւագոյն ուսանողներուն համար մրցանակ մը հաստատած է։ Հանդէսին կ'նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը, իր շուրջն ունենալով Տ.Տ. Դիմաքսեան, Վեհապետեան Սրբազանները, Վահրիճ, Ներսէս, Տիրայր, Ղեւոնդ վարդապետները, Կրթ. նախարարութեան ներկայացուցիչ Սալիհ պէյ, Տքթ. Թորգոմեան, Թէլեան, Մէզպուրեան էֆ.ք, ծանօթ դէմքեր, Մամլոյ ներկայացուցիչներ, ուսուցիչներ։ Հանդէսն սկսաւ Կայս. քայլերգով, զոր ներկայք յոտնկայս ունկնդրեցին ու ծափահարեցին։ Ապա, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, դպրոցին ջինջ առողջութեամբ մը, կարդաց մրամեայ տեղեկագիրը, որ վարժարանին վիճակը կ'պատկերացնէր, գոհութեամբ յայտնեց թէ Կրթ. Նախարարութեան ներկայացուցիչ Սալիհ պէյ քննութեանց ներկայ գտնուելով, յայտնած է թէ Կրթական Նախարարութիւնն որոշած է վաւերացնել Պէրպէրեան վարժարանի ընթացաւարտներուն վկայականները, այսպէս դիւրութիւն մ'ընծայելով անոնց՝ բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններ մտնելու։ Պէրպէրեան էֆ. երախտագիտութեամբ յիշատակեց այս կարեւոր պարագան և յայտնեց թէ Պէրպէրեան վարժարան միշտ կ'վայելէ Օգոստափառ Վեհապետին բարձր պաշտպանութիւնը, սրտագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց համար, նոյնպէս ջերմ շնորհակալութիւն յայտնեց Կրթական Բարձր. Նախարարին որ յատուկ մրցանակ մը ղրկած էր, Թուրքերէն լեզուին մէջ յաջողագոյն աշակերտին նուիրուելու համար։ Պէրպէրեան էֆ. գոհունակութեամբ յիշեց թէ Նշան էֆ. Գազազեան 10 ոսկիի մրցանակը 20ի բարձրացուցած է։ Պէրպէրեան էֆ. յայտնեց թէ Նշան էֆ. Գազազեան դիտաւորութիւն ունի կտակ մ'ընել յանուն դաստիարակութեան, ուրկէ օգուտ պիտի քաղեն մեծ մասամբ չքաւոր աշակերտներ։ Ցիշեց թէ շատ անգամ դիմում կ'ըլլայ աղքատիկ տղաք վարժարան ընդունելու համար։ Այս կարգի ուսումնատենչ այլ չքաւոր պատանիներու օգուտ մ'ընծայելու համար որոշուած է զեղչուած գիներով ընդունիլ, երբ բարերարներ՝ իրենց պաշտպանութիւնն ընծայեն։ Պէրպէրեան էֆ. տխրութեամբ յիշեց թէ շատ մտացի ու վառվռուն տղաք, աննշան արհեստի մը կ'երթան և կ'խամրին, մարելով իրենց վառ տաղանդը, կամ փողոցի սահակ մը կ'դառնան, որովհետեւ կրթասէր բարերարի մը սփոփարար հովանին չեն կրցած վայելել։ Պէրպէրեան էֆ. խանդավառ ու եռանդագին կոչում ըրաւ բարեսէր սրտերու։ Պէրպէրեան էֆ.ի տեղեկագրին որ ծափերով աւարտեցաւ, հայերէն, ֆրանսերէն լեզուով երգեր յաջորդեցին և մրցանակներ բաշխուեցան։ Պ. Բարսեղ Տինանեան ջութակով և դաշնակի ծանօթ ուսուցիչ Ստեփան էֆ. Բաբէլեան դաշնակի վրայ անթերի յաջողութեամբ նուագեցին անմահ Չայքովսքիի «Օլիմբիա»ին [illegible]ը, որու միջոցին մրցանակներ և հուսկ ուրեմն վկայականները բաշխուեցան։ Ընթացաւարտ ուսանողք Ս. Պատրիարք Հօր ձեռքէն կ'ստանային վկայականները։ Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան բուռն ծափահարութեանց մէջ իր «հուսկ բանք»ն արտասանեց, որ կեանքի ասպարէզին մէջ յաջողելու թելադրիչ դասեր կ'պարունակէր, օգտակար յորդորներ, բանաստեղծական շունչով գեղեցկած լաւագոյն խորհուրդներ, զորոնք յարգելով ընթացաւարտ ուսանողք՝ նուազ խոչընդոտի պիտի բաղխին իրենց սահմանած ասպարէզներուն մէջ։ Իրբեւ մարդ իրենց պարտաւորութիւններն ու պատասխանատուութիւնները չեշտեց ու այս առթիւ յիշեց նաեւ գրագէտին ալ պատասխանատուութիւնը, որ օրուան հարցը դարձաւ պահ մը, հաստատելով թէ ամէն գրագէտ պատասխանատու է իր գրածին։ Գերընտիր դաստիարակին այս օգտակար խօսքերը խանդավառ ծափերով ողջունուեցան։

Ի դիմաց ընթացաւարտներուն Պ. Լեւոն Պապօնեան հրաժեշտ առաւ այս կրթական յարկէն, երախտագիտութիւն յայտնելով պատուական դաստիարակին, իրենց ջամբած խնամքներուն համար։ Պ. Երուանդ Կիւլպէնկեան Թուրքերէն բանախօսութեամբ մը սրտագին շնորհակալութիւն յայտնեց Կրթական Բարձր. նախարարին, Պէրպէրեան վարժարանին հանդէպ յայտնած համակրութեան համար, և ջերմ բարեմաղթութիւններով վառ արեւշատութեան Վեհ. Կայսեր, աւարտեց իր ճառը, ներկաներուն ծափերուն մէջ։ Հուսկ ուրեմն Ս. Պատրիարք Հայրը, Պէրպէրեան էֆ.ի հրաւէրանօք խօսք առաւ, շնորհաւորեց հիմնադիր Տնօրէնը, իր լաւագոյն յաջողութեանց համար, օրհնեց ու քաջալերեց Պէրպէրեան էֆ.ն, և ուսանողները. չեշտեց սա ուշագրաւ պարագան թէ Պէրպէրեան վարժարանի բազմաթիւ ընթացաւարտները, ամենքն ալ, երկրին, ազգին ու Եկեղեցւոյն հաւատարիմ, պատուաւոր և օգտակար անձեր հանդիսացած են, և ըսաւ թէ «այս պարագան իսկ օրհնութիւնն է այս Հաստատութեան որ մեր օրհնութիւններուն համազօր է»։ Ն. Սրբազնութիւն իր խօսքն ընթացաւարտներուն ուղղելով, յորդորեց զիրենք որ հանրային շահուն, ընկերաց օգտին հետ փնտռեն նաեւ իրենց շահը, մինչ աչքի առաջ ունենալով պատասխանատուութեան պարտականութիւնը, և իր խօսքերը վերջացուց բարեմաղթութիւններ ընելով Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար. շնորհակալութիւն յայտնեց Կրթական Բարձր. Նախարարին, օրհնեց Հիմնադիր—Տնօրէնը, ուսուցիչներն ու ուսանողները։ Ուսանողք երգեցին «Հայր մեր»ը, և Պահպանիչով փակուեցաւ այս գեղեցիկ հանդէսն որ մէկ երկու ժամ վայելքի առիթ հայթայթած էր ներկաներուն, և պսակած՝ յարատեւ ջանքերն և տքնութիւնները ուսանողներուն։ Ներկաները պատուասիրուեցան Տնօրէնութեան սենեակին մէջ, ուր ջերմ շնորհաւորութիւններ յայտնուեցան Հիմնադիր—Տնօրէն Պէրպէրեան էֆ.ի։

Ընդհանուր շնորհաւորութեան արժանացաւ Պ. Շահան Ռ. Ց. Պէրպէրեան, իր զգայնիկ ու մելանոյշ ձայնին համար, երբ երգեց յուզիչ մեներգ մը։ Պետրոս էֆ. Կարապետեան բանախօսութեամբ մը, նախկին ընթացաւարտներու կարգն ընդունեց այս տարուան ընթացաւարտները։

Հետեւեալ պարոնները մրցանակ ստացան.—

[illegible].—Օննիկ Փանոսեան (Ա. մրցանակ), Սուրէն Հանէսեան, Լեւոն Ֆէնէրլեան, Մանուկ Պաղտասարեան (Բ. մրցանակ)։

[illegible].—Սմբատ Ալթըքարմագեան, Արշակ Դալէմքեարեան, Թորգոմ Ղազարոսեան, Մկրտիչ Կարապետեան, Մկրտիչ Ֆրենկեան, Արտաշէս Անդրանիկեան (Բ. մրցանակ)։

[illegible].—Արմենակ Սալմասլեան (Ա. մրցանակ), Երանոս Հայկէչեան, Նշան Տէր Ստեփանեան, Գաբրիէլ Պասմաճեան, Ցարութիւն Գույումճեան, Գրիգոր Շահինեան, Հերման Թաշճեան, Անդրանիկ Փարակեօզեան, Արամ Թօմպուլեան, Վահրամ Աւգեր, Վահան Ղազարոսեան (Բ. մրցանակ)։

[illegible].—Դաւիթ Բաղտասարեան, Տէվլէթ Գէորգեան, Արշակ Պապիկեան (Ա. մրցանակ), Շահան Ռ. Ց. Պէրպէրեան, Օշին Ն. Ճիվանեան, Անուշաւան Մելքոնեան, Թագւոր Տէօքմէճեան, Ներսէս Մալխասեան, Թորգոմ Մութաֆեան, Օննիկ Գօճապըլըզեան, Օննիկ Պալըգճեան, Գարեգին Ամատեան (Բ. մրցանակ)։

[illegible].— Ռուբէն Չիլինկիրեան, Թորոս Սոֆեան, Աշոտ Իւթիւճեան (Ա. մրցանակ), Լեւոն Եավրուեան, Շնորհք Տէյիրմէնճեան, Արամ Զարֆճեան, Եղնիկ Քաջունի, Թեզամ Դ. Գավաֆեան, Մինաս Միքայէլեան, Պետրոս Մալխասեան (Բ. մրցանակ)։

[illegible] մրցանակ՝ (Գամուսը Թիւրքի, Շէմսէտտին Սամի պէյի) Բարսեղ Տինանեանի։

Գազազեան մրցանակ.—ընթացաւարտ կարգէն Պ. Գրիգոր Ոսկանեանի՝ [illegible] երեք հատորներն և երրորդ կարգէն Պ. Թեզամ Դ. Գավաֆեանի 2 հատորներ։ Բնագիտական և բնապատմական ճիւղերու մէջ յաջող հանդիսացող Պ. Բարսեղ Տինանեանի՝ ոսկեզօծ ջերմաչափ—ծանրաչափ մը։ Հայերէն լեզուի մէջ յաջողագոյն աշակերտին Պ. Մկրտիչ Երքէլէթեանի գրպանի գեղեցիկ ժամացոյց մը ութ օրը մէկ անգամ լարուող։ Օսմ. լեզուի մէջ յաջող Պ. Թորոս Սոֆեանի սեղանի ժամացոյց մը և Պ. Աշոտ Իւթիւճեանի երկրագունտ արձան մը։ Գաղղիերէն լեզուի մէջ յաջող Պ. Գրիգոր Սվաճեանի Վիքթոր Հիւկոյի քերթուածոց վեց հատորներն և Պ. Վահրամ Ղուկասեանի Տօն Քիշոթի հատորները։

Ընթացաւարտներն են Պարոնայք Բարսեղ Տինանեան (Ռոտոսդոցի), Գրիգոր Սվաճեան (Պոլսեցի), Գրիգոր Ոսկանեան (Պոլսեցի), Վահրամ Ղուկասեան (Պոլսեցի), Գրիգոր Ալէքթճեան (Պոլսեցի), Զարեհ Զաքարեան (Պոլսեցի), Վահրամ Եէմէնիճեան (Պոլսեցի), Գրիգոր Ցովակիմեան (Պոլսեցի), Թովմիկ Սէմէրճեան (Պոլսեցի), Հրանտ Գաբրիէլեան (Պոլսեցի), Հրանտ Պաղտիկեան (Պոլսեցի), Մկրտիչ Երքէլէթեան (Սամսոնցի), Եդուարդ Փափազեան (Պոլսեցի), Երուանդ Կիւլպէնկեան (Սամսոնցի), Պետրոս Պալըգճեան (Պոլսեցի), Լեւոն Պապօնեան (Պոլսեցի), Եդուարդ Մսրոպեան (Պոլսեցի)։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Այս կիրակի, Մագրիգիւղ Միքայէլ էֆ. Ցարութիւնեանի բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Գրիգոր էֆ. Կ. Խօսքանցի ընդ Օրիորդ Մառի Մ. Ցարութիւնեանի։ Գրիգոր էֆ. Կ. Խօսքանց՝ ոսկերիչ և փորագրիչ ոսկիի, արծաթի, սատափի, փղոսկրի, ծանօթ արուեստագէտ մ'է։ Օրիորդ Մառի՝ խնամեալ կրթութեամբ մը օժտուած, եւրոպական լեզուներու տեղեակ, դաշնակահար և ձեռագործի ճիւղին մէջ արուեստագէտ մ'է։ Այս բարեբաստիկ առթիւ երկու ընտանիքները բազմաթիւ խնդակցութիւններ ստացան։

Հայ—Հռոմէական Համայնքի [illegible].— Երէկ, Պոլիս գտնուող եպիսկոպոսները Շիշլիի Հայ—Հռոմէականաց գերեզմանատունն երթալով, հանգուցեալ Տ. Էմմանուէլեանի դամբարանին վրայ հոգեհանգստեան աղօթքներ կատարեցին։ Ցետոյ, իւրաքանչիւր եպիսկոպոս իր նախորդին գերեզմանին վրայ երթալով հոգեւոր կարդաց։

—Պատրիարքական ընտրութիւնն կը յուսացուի որ մինչեւ յուլիս 20 աւարտի, քանի որ ցանկին վերադարձը կ'սպասուի այս շաբթու։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՄՏԻՔ.— Աւստրիահունգարիոյ մէջ տիրող երաշտութիւնն երկիւղ կ'ազդէ երկրագործներուն։ Աւելի քան մէկ ամսէ ի վեր երկինք կ'շարունակէ ամենուրեք անհաշտ ու անողոք երեւիլ։ Միայն թէ Պանադի եւ Թայսի գաւառներուն մէջ ժամանակին տեղացող անձրեւները նպաստած են ցանքերուն որք բաւական առատ բերք մը կ'խոստանան։

Մեր հրապարակին վրայ Անատոլուի բերքերուն վրայ առնուած ստոյգ տեղեկութեանց շնորհիւ, ժամանումները բաւական կարեւոր են, բայց փոփոխութիւն յառաջ չեն բերեր հրապարակին կացութեան մէջ, որ հաստատ կ'մնայ։

ՑՈՐԵՆ.—Երէկ հասան Անատոլուէ 21 վակոն եւ Ռումելիէ 2 վակոն։

ԱԼԻՒՐ.— Հրապարակը թոյլ է. Վառնայէ հասան 3,400 պարկ։

ԲԱՐԻԻՂ.—Հրապարակն հաստատ եւ գիներն անփոփոխ են։ Անցեալ շաբթուան ժամանումներն եղան 12,000 մնտուկ եւ 67,000 [illegible] (թիթեղ մնտուկ)։ Անատոլուի Ներքին գաւառներուն համար կատարուած առաքումներ եղան։ Պաթումէ կ'ծանուցուի թէ գործերը թուլցած են։

ՄԵՏԱՔՍ ԵՒ ԽՈԶԱԿ.— Գործերն հազուադէպ դարձած են ամենուրեք։ Գիներն անկանոն են։ Միայն Զմիւռնիոյ բանուած մետաքսները սուղ կ'ծախուին։ Խոզակի հրապարակն հանդարտ է։ Սուլիոյ խոզակներուն մինչեւ 9 փր. գին կ'առաջարկուի։ Թուրքաստանի ճերմակ խոզակներն $8\frac{1}{2}$ փր.ի գնորդ կ'գտնեն, կովկասեաններն 8.65 փր. և ֆրանսական դեղիններն՝ 9.25 փր.։

—Պրուսայէ կ'գրեն թէ եղանակին սկիզբէն մինչեւ հիմա 1,300,000 քիլօ թաց խոզակ տարուած է տեղւոյն Միզանը (խոզակի հրապարակը) և կ'յուսացուի որ դեռ 200 հազար քիլօ ալ տարուի։ Այս տարուան բերքը կէս միլիոն քիլօ պակաս եղած է։ Քիլօն 14—16 ղչ.ի կ'ծախուի։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Թէմէսէքի 1893ի բրիօրիթէ Օսմ. 4% և 1,000,010 Օսմ. ոսկիի փոխառութեան պարտաթուղթերու ամորթի եղող թիւերը.

23րդ վիճակահանութիւն, 1/14 Յուլիս 904

8951էն	8975	30956էն	30980
10051էն	10075	34156էն	34180
16651էն	16675	35906էն	35930
20676էն	20700	38406էն	38430
21681էն	21705	40581էն	40605
23331էն	23355	40756էն	40780
24206էն	24230	44806էն	44830

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Ցլս. 19. (Պաշտօնական).— Զօր. Քուրոբադքին, երէկ ծանուցուած ճակատամարտին մանրամասնութիւններն հեռագրելով, կ'ըսէ.—«Ցիշեալ գործողութիւնն որոշուեցաւ թշնամիին ույժերն հասկնալու համար կիրճերուն կողմը և Զօր. Քէլլէր հրաման ստացաւ գործելու թշնամիին ույժերուն հանդիման։ Ձախ թեւը, որ երեք վաշտէ կ'բաղկանար, ուղղուեցաւ դէպ ի Սիպէյլին կիրճը, կեդրոնական թեւը, Զօր. Քախդալինսքիի հրամանին ներքեւ, որ 14 վաշտէ կը բաղկանար 12 թնդանօթներով, յառաջացաւ Լիանքօլին և Ուֆան—Հուան կիրճերուն վրայ յարձակելու, և աջ թեւը, որ մէկ վաշտէ կ'բաղկանար, Սինխայլինի և Լանխօլինի կիրճերը տանող ճամբաներուն զիրար կտրած տեղը պիտի գրաւէր։ Իսկ պահեստները թողուեցան Թքավուան։ Կեդր. թեւը, Քախդալինսքի Զօր.ին հրամանին ներքեւ ճապոնական յառաջապահներն ետ մղելէն ետքը, Ցլս. 16էն 17 լուսնալու գիշերը գրաւեց Մեհեանի և Լիաօխաօլինի կիրճերը, զորս յառաջագոյն պարպած էին Ճապոնցիք։ Ցլս. 17ին առտուան ժամ $5\frac{1}{2}$ին, ճապոնական ստուար ույժեր գրաւեցին Ուֆան—Հուանի կիրճը, և հարաւային կողմը լեռնոտ թաւուտքն և անկէ սկսան կրակ տեղալ մեր զօրքերուն վրայ բուռն հրացանաձգութեամբ և հզօր թնդանօթաձգութեամբ։ Զօր. Քախդալինսքի այն ատեն իր պահեստի զօրքերէն 4 վաշտ ձիաւոր զօրք յառաջացուց, լեռնոտ թաւուտքը գրաւելու համար։ Բայց թշնամւոյն ճնշումը սաստիկ ըլլալով, ուրիշ պահեստներ ալ օգնութեան ղրկուեցան մեր զօրքերուն։ Զօր. Քէլլէր յառաջապահներու գծին վրայ հասնելով, թշնամւոյն ույժերն այնքան ստուար գտաւ որ որոշեց չշարունակել ճակատամարտը, և ետ բերել մեր զօրքերը, իրենց առաջին դիրքին վրայ, Եանցալինի կիրճին մէջ։ Մեր զօրքերը նահանջեցին կատարեալ կարգապահութեամբ։ Միջօրէին ատեններ, թշնամին յարձակեցաւ մեր Եանցալինի դիրքին աջ կողին վրայ։ Այս կռիւը դադրեցաւ միջօրէէն երկու ժամ ետքը։ Մեր զօրքերը վերադարձան Թքավուան։ Ճապոնցիներուն յառաջխաղացութիւնը կասեցաւ Լանք—Հօ գետին հովտին մէջ։ Անքնութեան և օրն ի բուն ընկճող տաքութեան պատճառաւ շատ յոգնած են մեր զօրքերը, որք սակայն 15 ժամէն աւելի կռուեցան առանց հանգչելու։ Մեր կորուստները դեռ ճշդիւ ստուգուած չեն, բայց 1000 հոգիէն աւելի են։

ԼՈՆՏՈՆ, 19.—Ռիւդէր Զօր. Քուրոբքինի բանակէն կ'հեռագրէ թէ Ճապոնցիք Մօթիէնի կիրճին առջեւ Ցլս. 16ի և 17ի ճակատամարտին մէջ 300 հոգի կորսնցուցին։ Իսկ ռուսական կորուստները 2000 հոգի կ'հասնին։ Ճապոնական զօրքերն այս ճակատամարտին մէջ մէկ կիսաբաժին (լիվա) և մէկ վաշտ (թապուր) կ'բաղկանային։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 19.—Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը Լիաօ—Եանկէ կ'հեռագրէ թէ Թքավուանէ հասած զեկոյցի մը նայելով, Պօրիս Վլատիմիրօվիչ մեծ—դուքսը մասնակցած է Ցլս. 16ի ճակատամարտին։

ՉԻՖՈՒ, 19.— Ռիւդէր կ'ծանուցանէ թէ Բօրդ Արթուրէ հասնող Չինացիներ կ'պատմեն թէ 14,000 Ճապոնցիք Ցլս. 11էն կամ 12էն գրաւեցին Բօրդ Արթուրի արեւելեան բերդերէն մին, բայց օգնութիւն ստանալէ առաջ, պաշարուեցան Ռուսներուն կողմէ, և ամէնքն ալ սպաննուեցան ականներով։ Չինացիները կը պատմեն նաեւ թէ ռուսական թորփիլանաւ մը Ցլս. 12էն 13 լուսնալու գիշերը Բօրդ Արթուրի մօտ յարձակեցաւ առեւտրական նաւի մը վրայ, զոր ճապոնական փոխադրանաւ մը կ'կարծէր։ Շոգենաւին մէջ գտնուող բազմաթիւ Չինացիներ մեռան։ Նաւաստիները, որք Եւրոպացիներէ և մեծ մասամբ Չինացիներէ կ'բաղկանային, ազատուեցան Ռուսաց կողմէ։

ՍՈՒԷԶ, 19.— Անգլիական Մալաքքա շոգենաւն այս առաւօտ հոս հասաւ ռուսական դրօշի ներքեւ, ռուսական նաւաստիներով և ռուս սպաներու հրամատարութեամբ։

ՔԷՕԼՆ, 19.— Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'իմանայ թէ գերմանական Բէլնօ Հանիէնս շոգենաւին մէջէն Ճապոնի թղթատարական պայուսակներուն գրաւման դէմ Գերմանիոյ ըրած բողոքին ի պատասխան Ռուս կառավարութիւնը պատասխանեց թէ այդ գործին նկատմամբ բան մը չի գիտեր և թէ որոշում մը տալէ առաջ պէտք է սպասել Սմոլենսքի հրամատարին տեղեկագրին։

ՇԱՆԿԱՅ, 19.— Ճապոնական Հօկ—Լանք—Մարու օժանդակ յածանաւը գրաւեց անգլիական Բոյբինկ շոգենաւը։

ՆԱՍԻՈՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ՓԱՐԻԶ, Ցլս. 19.—Կ'հերքուի այն լուրը թէ Ֆրանսա մտադիր է զօրք ղրկել ի Քուանկ—Սի։

19.—Հրապարակը տկար է քաղաքական գործերու և Մ. Տէլքասէի ի Պետերսպուրկ ուղեւորութեան վերաբերեալ զրոյցներուն վրայ։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ, 19.— Հոլանտական Խորհրդարանը լուծուեցաւ։ Նոր ընտրութիւնք Օգոստ. 20ին պիտի կատարուին։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան վերջնական սակերն են. Քոնս. 150 ղրշ. Ռէթոր, Երկ. 55 անգմ. Տէթոր. հաշուեփակ նոյն։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	92	24
Ամենէն բարձր գին	»	92	26
Ամենէն վար գին	»	92	13
Ռումելի երկաթուղի	Ֆր.	120	5/8
Ամենէն բարձր գին	»	121	—
Ամենէն վար գին	»	120	1/4
Թրամվայ	»	100	—

ԲԱՑՈՒՄ, 7 Յուլիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	92	11
» »	ժամ 6ին	92	11
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	120	1/4
» »	ժամ 6ին	120	1/4
Հելլէնկ. պարգեւաւոր Թուղթ	Ֆր.	429	—
» Նոր »	» Բ.Օ.Ո.	3	58
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ.Ո.	16	50
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	Ա. Ֆր.	279	—
» »	» Բ. »	266	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	510	—
Անատոլուի Երկթ. պրտթ.	»	525	—
» » բժնթ.	Ա.Ո.	11	65
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ.Ո.	4	22½
Թոմպաքօ բաժնեթ.	ղրշ.	595	—
» Մուխասսա	»	200	—
» պարտաթ.	Ֆր.	490	—
Տէրքոս Ջուրի Ընկ.	»	245	—
Հելլենական 5% 1881	Ֆր.	228	—
Թրամվայ	»	97	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիօմի	»	49	25
Թէմէշէքիի բաժնեթուղթ A	»	27	—
» » B	»	18	—
» պարտաթուղթ	»	451	—
Քարափ Իզմիրի	»	554	—
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	2.75	3
» ութ օրուան	»	7.50	8
Ռումելիի Երկթղ. »	Ֆր.	2.25	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 15	109 15
» չէք	109 35	109 15
Փարիզ 3 ամիս	22 86¼	23 06¼
» չէք	22 96¼	23 06
Պերլին մարք	18 58	18 68
Վիեննա քուրոն	21 81	21 91

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109	31
20 ֆրանքնոց	»	87	12
20 մարքնոց	»	106	20
Բոլ Էմբէրիալ	»	89	20
Քրիմէց	»	51	03
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108	—
Նոր Մէթալիք	»	103	30
Պէշլիք	»	103	30
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8	64

Անտէ Ա. Անտրէասեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յուլիս 19

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ո	84	75
» » գոց.	»	84	50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12	63
Եգիպտական Միացեալ	»	104	75
Այտընի Երկաթուղի	»	—	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	88	63
Փոխառութիւն Դասապա	»	90	—
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	91	—
» » Նոր 1892	»	92	—
Հելլենական 1881	»	37	—
» Մոնօբոլ	»	47	50
Փոխառ. Բարիզի վրայ	»	25	36⅛
Թրամվայ	»	3	68
Ճապոնական 4%	»	73	50
Դրամազեղչ	»	3	—

ՓԱՐԻԶ, Յուլիս 19

Օսմանեան Միացեալ բաց.		86	—
» »		85	90
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	128	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	567	—
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	466	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	377	—
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97	87
Քաշտի Լիոնէ	»	1133	—
Պանք տը Բարի	»	1148	—
Սպանիական արտաքին	»	85	90
Իտալական Ռանթ	»	102	90
Թրամվայ	»	97	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	24
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՎԻԵՆՆԱ, Յուլիս 19

» Լոնտոնի վրայ	»	239	70
Ռումելի Երկաթուղի	»	127	75
Օսմ. Ռէժի	»	349	—
Փոխառ. Բարիզի վրայ	քուրոն	95	05
Դրամազեղչ		3	1/2

ՊԵՐԼԻՆ, Յուլիս 19

Օսմ. Միացեալ		83	70
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103	70
» » բաժնթ. 60%	»	98	10
Ռուսական 4%	»	92	70
Ռումելիի Երկաթուղի	»	128	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	38½
Չինարանի փոխառութիւն 1903		86	40
Դրամազեղչ		4	—

ՏՈՔԹ. Է. ՉՈՒՔԼՈՍ

Մասնագէտ փորի հիւանդութեանց (ստամոքսի, աղեաց) ինչպէս նաեւ աֆրոդիտեան ախտերու։ Տոքթ. Է. Չուքլոս որ 17 տարիէ ի վեր ի գործ կ'դնէ իր արուեստը, վերջերս այցելած է Եւրոպայի գլխաւոր հիւանդանոցներն ուր մօտէն հետեւած է իր մասնագիտութիւնը կազմող հիւանդութեանց դարմանումի նորագոյն մէթօտներուն։ Կ'դարմանէ թէ՛ չափահասներու և թէ՛ տղոց ստամոքսի և աղեաց հիւանդութիւնները։ Քիմիական տարրալուծում (որակական և քանակական) և մանրադիտական քննութիւն ստամոքսային հիւթերու։ Կ'բուժէ ելեկտրականութեամբ և մասսաժով։ Կ'դարմանէ ջերմամիզութիւնն իրեն յատուկ դրութեամբ և դեղերով։ Անվրիպելի դեղ ընդդէմ անկարողութեան։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամ 9էն 12 և 2էն 5 (Ը. Ե.), իր բնակարանին մէջ՝ Բերա, Տէրվիշ փողոց, Թէփէ—Պաշըի պարտէզին դէմ։ Կիներուն համար սպասման առանձին սրահ։ Ստամոքսի և աղեաց հիւանդութիւններէ տառապող աղքատները կ'ընդունի չորեքշաբթի օրերը ժամ 9էն մինչեւ կէս օր։ 40—4

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 16,898,650
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 3,550 883

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,523,504
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 1,515,600

Ընկերութիւնք իրենց Կ. Պոլսոյ միջոցաւ Դործունէութեան մէջ... 41,000,000 Անգլ. Ոսկի վճարած են։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 160,000

Ընկերութիւնք կ'ապահովագրեն ... Մէհմէտ Ալի փաշա խան գնոնչայարկ Թիւ 21 և 22 կը բնակին, առ. ՏԱԼՊՆԻ Ե. ՄԵՐՈՒԵԱՆ Դործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։ 20—3

ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

1000է աւելի էջերէ բաղկացած

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

Նոխնեաց բառեր, — Նորաբանութիւններ. — Գաւառական բառեր. — Հնդուփիրական հաւաստներ՝ Սրկրաիտերէն, Գիտութեան, Գիտաբանութեան, Առողջաբանութեան, Օրէնսգիտութեան, Ճարտարութեան, Գործնական կենաց վրայ։

Հայերէն լեզուի բաւական ճոխ եւ գիտաստար բառագրքի մը պէտքը ընդհանուր եղած էր ցարդ։ Ահա այդ պէտքը լրացնելու կոչուած է սոյն գործն, օգտուելով հայ եւ օտար բազմաթիւ բառագիրքերէ։ Անամալ հետազօտուած են բառերու ճշգրիտ նշանակութիւններն, անոնց որոշ ու ամփոփ սահմաններն, իրենց հականիշներով ու համանիշներով, հին ու նոր պէս պէս առումներով։ Զանց չէ առնուած նաև դնել բառերու ծագումն, կենդանեաց, բուսոց ո՛ր դասակարգութեան վերաբերիլն, ի հարկին անոնց թուրքերէնն ու ֆրանսերէնն ևս։ Բացի բուն բառագրքէն գործոյս ամբողջ ընթացքին մէջ հանրագիտական հաստատներ կարևոր տեղեկութիւն կուտան Երկրագործութեան, Գիտութեանց, Դիցաբանութեան, Առողջաբանութեան, Օրէնսգիտութեան, Ճարտարութեան, Գործնական կենաց վրայ։

Հրատարակուած են Ա. և Բ. Թերթերն և միւսներն ալ չարթէ չարաթ կանոնաւորապէս լոյս պիտի տեսնեն, թուղթ ազնիւ և տպագրութիւն ընտիր և խնամեալ, զարդարուած յատկապէս փորագրուած սիրուն և ճաշակաւոր պատկերներով։ Բացուած է բաժանորդագրութիւն հանրային քաջալերութեան արժանի սոյն գեղարանցապէս օգտակար գործոյն համար, 20 դահեկան Պոլսոյ, 25 գաւառաց եւ 6 ֆրանք օտար երկիրներու համար։

Հեղինակին հասցէն՝ Կ. Պոլիս, Հաճօբուլօ խան, Թիւ 24։ 10—5

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — Թէմպէքիւ Բրիօրիթէ Օսմ. 4 % փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կ'ծանուցուի թէ այս պարտաթուղթերուն 1898 օգոստոսին պայմանաժամին աւարտող թիւ 11 կտրօններն եթէ մինչեւ յուլիս 31/13 օգոստ. չներկայացուին գանձուելու համար, ջնջուած պիտի նկատուին։ 25—3

ԱԶԴ

Կաշիէ պահպանակի մը մէջ դրուած երկու երկար բանալի կորսուած է։ Լաւ վարձատրութիւն մը պիտի տրուի այն անձին որ այս բանալիներն յանձնէ «Լէվանդ Հերալտ»ի Խմբագրատան։ 8—4

Կ. Պոլիս, 1904.

ԽԱՉԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խաղինէի Խասսաֆ Շահանէհէ մուպայեա օլընմաձգ գըվըրճըգ վէ Անօտօլը մալը աղնամ լանհըրըն մունագասաւըրնա պաշլամըլըղըընտան, իճաբյա Թալիփ օլանլարըն Թէճմինաթ ագչէսինի վէ եա մուէթէպէր քէֆալէթնամէյի մուսթասհըպէն, Խաղինէի ճէլիլէի մուչարիլէյհայա կէլմէլէրի։

Ֆի 320 Թէմուզ 5 3—2

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Դրոշմի նոր կանոնագրին խնները յօդուածին 41րդ թիւին տրամադրութեան համաձայն, 10 փր. որոշեալ տուրքի ենթարկուած են պետական պաշտօնատանց ներկայացուելիք չգանձուած փաթուրաներ։ Նաև նոյն իննորդ յօդուածին 44րդ թիւին համաձայն 20 փարա տուրքի ենթարկուած են 40 ղրշ.էն վեր գործողութեանց համար անհատներու միջեւ փոխանակուելիք ստացագրերն և Իգրա «էնէթէ»ները, դրամը գանձուիլը ծանուցանող անջատ նամակները, կամ թուղթի տակը կամ կռնակը այս պարագան ցուցնող գրերը։ Հետևաբար այն ստացագիրները, որոնց վրայ ստորագրողին կողմէ «գանձուած է» բացատրութիւնը կ'գրուի, այս ձևակերպութեան համար ենթակայ են 20 փր. տուրքի, զոր դրոշմի կանոնագրին վեցերորդ յօդուածին 2րդ հատուածին համաձայն դրամի հատուցանողը պէտք է վճարէ։ Կանոնագրին հակառակ պատրաստուած թուղթերուն համար տրուելիք տուգանքն ստորագրողը պարտաւոր է վճարել (յօդ. 40), առանց ստակը գանձողին դիմելու իրաւունք ունենալու։ Հանր. Պարտուց ընդհ. Տնօրէնութիւնն հասարակութեան մասնաւոր ուշադրութիւնը կ'հրաւիրէ կանոնագրին վերոյիշեալ տրամադրութեանց վրայ, որպէս զի չհարկադրուին վճարել տուգանքը, որուն մէկ երկրորդը (48րդ յօդուածին համաձայն) պիտի տրուի այն անձին որ, պաշտօնեայ ըլլայ թէ մասնաւոր անհատ, կանոնագրին հակառակ եղող ուեւ թուղթ մը ներկայացնէ Հանր. Պարտոց Վարչութեան։ Վերջապէս, փափաքողները կրնան փոխանակ իրենց փաթուրաներուն վրայ չարժուն փուլ փակցնելու, ներկայացնել պանոնք արտասովոր դրոշմին, համաձայն 32րդ յօդուածին, որով պիտի կրնան չահիլ հարիւրին 5 զեղչը (յօդ. 33.)։ 12—5

* * *

Հանր. Պարտուց Վարչութեան Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14ին պիտի սկսուի գործադրուիլ դրոշմի նոր կանոնագրին իններորդ յօդուածին 79 և 83 թիւերը, որոնց համաձայն տարեկան տուրք մը սահմանուած է թատրոնի վարագոյրներու, պատերու, հանրային վայրերու և փոխադրութեանց միջոցներու վրայ դրուած կամ նկարուած և կամ թուղթէ և խաւաքարտէ զատ՝ ուրիշ նիւթերու վրայ գրուելով դետեղուած կամ կախուած ծանուցումներէ, ինչպէս նաև մէկու մը արհեստը կամ առևտրական գործը ցուցնող, և խանութներու, վաճառատուններու և ուրիշ չէնքերու կամ ապակեփեղկերուն վրայ դրուած ազդատախտակներէ։ Այս տուրքը, 36րդ յօդուածին համաձայն տարւոյն սկիզբը գանձուիլ հարկ ըլլալով, հարկատուները կ'հրաւիրուին մինչեւ վեց չարաթ (այս անգամ մինչեւ Օգոստ. 15 Հ. Տ.) ներկայանալ Պալըգ Բազար, Չըկնարանի տեսչութեան, որուն յանձնուած է վերոյիշեալ տրամադրութեանց գործադրութիւնը։ Հակառակ պարագային, ըստ օրինի, նոյն կանոնագրին 39րդ յօդուածին տրամադրած տուգանքին պիտի ենթարկուին։ 12—5

Կ. Պոլիս 28/11 յուլիս 1904

* * *

ԱԶԴ. — Օսմ. Հանրային Պարտուց Թողեալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ դրոշմի կանոնագրին 32 և 33րդ յօդուածներու համաձայն մասնաւոր կնիքներ պատրաստուած են արտասովոր դրոշմին համար կարգ մը տպագրուած թուղթերու և փոխմուրհակներու որո՛նք ենթակայ են 2, 5, 10 և 20 փարայի և 1, 2, 3, 5 և 25 ղրշ.ի որոշեալ տուրքին։

Հետևաբար, անոնք որ կ'ուզեն դրոշմի ենթարկել այս կարգի թուղթերը, պէտք է ներկայացնեն մասնաւոր դիւաններն, Պոլիս, Զմիւռնիա տեսչութեան, ուր անհրաժեշտ ձևակերպութիւնները պիտի կատարուին, կանոնական տրոց կանխիկ վճարմամբ և 5 % զեղչուելով՝ ըստ կորուստին փոխարէն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

28/11 Յլս. 1904/1320

Յ. Գ. Մասնաւոր պատուէրներ պիտի դրուին տրամադրութեանց տակ այն անձերուն, որք ուզեն անոնցմէ։ 20—7

* * *

ԱԶԴ. — Օսմ. Հանր. Պարտուց Թողեալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'իմացնէ թէ դրոշմաթուղթի նոր կանոնագրին 73րդ յօդուածին համաձայն «1310 Ռամազան 5 թուակիր կանոնագրէն մինչեւ ներկայ կանոնագրին գործադրման թուականը, օրինական տրամադրութիւններու հակառակ յօրինուած թուղթերուն մուրհակներն եթէ սոյն կանոնագրին հրատարակման թուականէն սկսեալ մինչեւ վեց ամիս մասնաւոր վարչութեան ներկայացուին, այն ատենուան կանոնագրին համաձայն պահանջելի դրոշմատուրքը միայն պիտի վճարեն։ Այս վեցամսեայ պայմանաժամուն բանալէն վերջը, գաւառներու և կառավարական պաշտօնատուններու ցոյց տրուած այն թուղթերն ու մուրհակները, որոնք օրէնքի հակառակ պատրաստուած են, ներկայ կանոնագրին տրամադրած տուրքերն ու դրամական տուգանքները պիտի վճարեն։»

Այս պայմանաժամն սկսած ըլլալով 1/14 յունիսէն, օրինաւոր դարձնել ուզուած թուղթերն ու մուրհակները պէտք է ներկայացնել կեդր. Վարչութեան Դրոշմաթուղթի դիւանին, ուր պիտի կատարուին պէտք եղած օրինական ձևակերպութիւնները վերոյիշեալ պայմաններու մէջ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

12/20 Յնս. 1904/1320 50—19

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԱՐԲՈՒԽՆԵՐ

(Պոմատ Դրմէ). Ներէ հազերն եւ շնչառքերու թիւները դարմանող այս աղբու դեղը մեծապէս գնահատուած է մեր երկրին առաջնակարգ բժիշկներուն մեծ մասին կողմէ և Բժշկական Ժողովին ու հանրային Առողջապահական փորձութեան կողմէ ընդունուած և վաւերացուած է, կ'ծախուի Պոլսոյ բոլոր դեղարաններուն և դեղարաններուն մէջ։ Իւ Բերա, Յլուսաբեր կ'ծախուի «Ալեմտրի» և «Նորման» դեղարաններուն մէջ։

45—1 Ծախ

Դեղագործ ՀԱԳՈՊ ԷՔՐԷՄ

COMPAGNIE ROSSIA ST-PÉTERSBOURG

ՌՈՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրաւէով սրտօնեալ	Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ 10,666,667 Ֆր.
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ	Երաշխաւորութեան գումար 137,300,000 »
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37	1902ի հասոյթք 54,000,000 »
	1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 282,000,000 »

Ընկերութիւնը չատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոշակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց աչկածներու և ապակիններուն կոտրելուն դէմ են։

Դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվօտա փողոց, Ղալաթիա։

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին

Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

20—2

ԱԶԴՈՒ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

մոգութիւն ունեցողներուն կը յանձնարարենք ՌՕՄԷի փոշին գործածել։ Այս փոշին գործածութիւնը, կը բաւէ արդարեւ, անմիջական կերպով անհետացնելու համար ամենէն դժնդակ մոգութիւնը։ Մէկ խօսքով, բացարձակապէս որոշ կերպով եւ absolument կը բուժէ ՌՕՄԷի փոշին։

Նաեւ, Բարիզի Բժշկական Ակադեմիան, ի՛նչ որ իսկ հիւանդներու յանձնարարած է այս դեղը, ինչ որ չա՛տ հազուադէպ պարագայ մըն է։ Շիշին մէջ գանուած փոշին ամբողջութեամբ պէտք է լեցնել կէսը ջուրով լեցուն չիշի մը մէջ։ Տղայոց համար չիշին պարունակած փոշիին կէսը կը բաւէ։ Փոշին կէս ժամու մէջ լուծուելով կը հալի, եւ միայն խմելը կը մնայ։ Շիշը կ'արժէ 2 ֆրանք։ Եթէ ՌՕՄԷի փոշին տեղ ուեւէ լիմոնատ ներկայացնեն ձեզի զգուշացէք, չանոր համար և չփոխելու համար, չիչին վրայ փակցուած կարմիր թուղթին վրայ գրուած հասցէին ուշադրութիւն ըրէք. Maison L. Frère, 19, Rue Jacob, Paris.

Կը ծախուի բոլոր դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։

ՌՕՏՕԼ — RHODOL

ՎԱՐԴԱՋՐԻՍ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ

Ռօտոլը բուսական է, վարդէ և անոր պէս առողջարար նիւթերէ բաղկացած է, և ա՛յնքան քաղցրաբոյր է և ախորժելի համ ունի որ տղաք իսկ ուրախութեամբ կ'գործածեն։ Վաւերացած է Առողջապահական Ժողովէն կողմէ և նշանաւոր բժիշկներ կ'գործածեն զայն ստամոքսի եւ աղիքներու խանգարման արդիւնք պղտորութեան, արիւնեռութեան և ասոնց նման հիւանդութիւններու դէմ։ Հնարիչ՝ Ռոն Գարան Աղեպէր ճառտէսի, Միւրիէվէթ դեղարանին տէր Նորկի Աբոսղոլիտեա։ Գին 5 ղրշ.։ Կ'գտնուի բոլոր մեծ դեղարանները մէջ։ Գաւառներէ 6 ղրշ. 10 փարայի դրոշմաթուղթ ղրկելն անհրաժեշտ է։ 20—17

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	2 Մեճ.	
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	»	1 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	»	½ »
ՋՈՒԳԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	30 Փր.	
ԴԱՍԱԿԱՆ ԲԱԺ. Բոսդ յօեալով	1 Ոսկ.	
ՏԱՐԵԿԱՆ Բոսդ-յօեալով	1 Մեճ.	
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	30 Ֆր.	
» ՎԵՑԱՄ. 15 ԵՌԱՄՍ. 8 Ֆր.		

ԱՐՏԱՍԱՀ. "ՏԱՐԵ." հատը 5 տարեկանի 15 ԳԾՈՎ. ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ՖՐԱՆՔ 94 ½ դրշ. — ՔՐԻՄԻՆ 55 դրշ.

Նամակ պայմանքով՝ Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար ԱՆԵՏԻՐ. ԿՏՈՒՐ ԿԸՆՈՒՆԻ.

Նամակի կէս սիւնակը 20 հատ 1 ղրշ. ... 20 ղրշ. է ... և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոխման համար անհրաժեշտ է ... ղրկել, նամակի փոխմամբ։

Բաժանորդ ըլլալու համար ...

Յօդուածները ... 20 փարա ...

Պոլսոյ և գաւառի ... լուրերը ...

Գործոց Բիւրի կ'ընդունի ...

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ... 100 ղրշ. ...

Ազգային յայտարարութեանց ՋԻՆ, ԳՈՐԾԱ-ԳՐՈՒԹԻՒ ... ԾՐԻՆ ԾՐԻՆ ...

Հին թիւերը ... չեն ծախուիր, Ստորագրեալ յօդուածները ... չեն դառնար։

ՋՂԱՅԻՆ Է՛Ք

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով չատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են թարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ ապաքում գաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութիւնէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց պաքուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ չուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորապէս գործածէ ՎԱԼԷՌԻԱՆԱԴ ՏԱՄՕՆԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ անուն ուլխարհահռչակ դեղը։

Այս դեղ անմիջապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքունութիւնը, գնայլքկութիւնը, կէս գլխու ցաւը, անդամալուծութիւնը, խելղօթիւնը, մտացնորութիւնը, խօսելու անկարողութիւնը, չղակտութիւնը, գիտութեան կորուստը, ջղային հազը, սրտի բաբախումը, մարսելը, դրամաստը, կոկորդ տարօրինակ անկանոնութիւնը, դժուարաշնչութիւնն ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՌԻԱՆԱԴ ՏԱՄՕՆԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ գործածելով։ Կ'գծեքէն զգուշանալ։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 52—26

ԴԱՐԱԻԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Կը բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք ԲԻ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նամակի ծախը անհրաժեշտ է։ Առ Բէ ալ, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՑ։

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԱՐԿԱԾ ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ

ՈՐՍԻ ՇՈՒՆԸ

(46)

ԺԴ. — ՊԷՍՔԸՐՎԻԼՆԵՐՈՒ ՇՈՒՆԸ

Ցանկարծ ծունկի գալով ականջը գետնին դրաւ։

—Փա՛ռք Աստուծոյ. ոտքի ձայն առի։

Ցախաստանին ընդհանուր լռութեան մէջէն արագ քայլերու ձայն մ'առինք։ Քարերուն վրայ սողալով ուշադիր նայեցանք մեր դէմը կանգնած արծաթագօծ մէգի կոյտին։ Ձայներն հետզհետէ կ'բարձրանային և մառախուղին մէջէն սկսաւ յառաջանալ մէկն որուն կ'սպասէինք արդէն։ Անիկա իր չուրջը կ'դիտէր զարմանքով, քանի՛ կ'մխրճուէր պայծառ գիչերուան մէջ. յետոյ ճամբուն վրայ ելաւ, մեր կեցած տեղին ճիշդ քովէն անցաւ, և բարձրացաւ մեր ետեւի բլուրը։ Քալած ատենը միշտ կ'նայէր երկու կողմն անհանգստօրէն կերպարանքով մը։

—Սը՛ս, պոռաց Հօլմս ու ատրճանակի մը ըլթակին ճռինչը լսեցի, զգուշութիւն, ահա կուգայ։

Բարակ, զալարուող և յարատեւ մրրմունջ մը կ'հասնէր մեզի. ամպը մեզմէ յիսուն խարտ հեռու էր, և երեքս ալ անձկանօք անոր կ'նայէինք թէ ի՛նչպէս պիտի պոռթկայ։ Ես Հօլմսի քովը գտնուելով պահ մը, անոր երեսը նայեցայ։ Տրժգոյն, այլ ցնծալից էր ու աչքերը կ'փայլէին լուսնի լոյսին մէջ։ Բայց յանկարծ անիկա սկսաւ սեւեռիլ և չրթունքներն ապշումով սկսան չարժիլ։ Նոյն վայրկեանին Լէսդրէյտ սոսկումի աղաղակ մը բարձրացուց և ինքզինքը գետինը նետեց։ Ոտքի ցատկեցի, անգործ ձեռքովս ատրճանակս բռնած և միտքս դեռ սահմանուած ի տես այն ահաւոր մարմինին, որ մառախուղին մէջէն ցատկած էր։ Այդ մարմինն որսի չուն մըն էր, ահագին, ածուխի պէս սեւ որսի չուն մը, զոր ո՛չ մէկ մահկանացու աչք տեսած է։ Անոր բաց բերնէն կրակ կ'ժայթքէր, աչքերը կ'վառէին, ու ամբողջ ցռուկն ու վիզը կարծես բոցավառած էին։ Խելայեղած միտք մ'իսկ իր մղձաւանջներուն մէջ աւելի աւելի վայրագ ու դժոխային բան մը չէր կարող երեւակայել։

Մեծ ոստումներով սև խոչոր կենդանին կ'սուրար, և կ'հալածէր մեր բարեկամը։

Վախն այնքան ընդարմացուցած էր ըզմեզ որ թող տուինք որ ուրուականն անցնի երթայ. յետոյ երբ ինքզինքնիս գտանք, Հօլմս, ես և միասին կրակ ըրինք. կենդանին դժոխային ոռնացում մ'արձակեց, որմէ հասկցանք թէ գոնէ գնդակ մը զարկած էինք։ Բայց նորէն կանգ չառաւ, այլ դէպ յառաջ սկսաւ երթալ ոստոստելէն։ Ճամբուն վրայ, հեռուն կը տեսնէինք Սըր Հէնրին որ ետին կ'նայի, դէմքը լուսինէն ճերմկած, ձեռքերը սոսկումով բարձրացուցած և յուսահատօրէն նայելով այն անհասանին որ զինքը կ'հալածէր։

Անգամ մը որ որսի չան ցաւի ճիչը լսեցինք, մեր վախը փարատեցաւ, քանի որ վիրաւորեցինք, կրնայինք ուրեմն մեռցնել ալ։ Կեանքիս մէջ տեսած չեմ մէկը, որ այնքան արագ կարենայ վազել, որքան Հօլմս վազեց այն գիշերը։ Իմ սունս եղած է իբր արագընթաց, բայց անիկա ինձմէ կ'անցնէր այնքան, որքան ես կ'անցնէի Լէսդրէյտէն։ Ու քանի՛ կ'վազէինք, մեր առջեւէն կ'լսէինք Սըր Հէնրիի օգնութիւն խնդրող աղաղակներն և որսի չան խուլ ոռնացումը։ Նոյն պահուն տեսայ որ անասունն որսին վրայ կ'ցատկէ զայն գետին կ'տապալէ ու կոկորդին վրայ կ'յարձակի։ Սակայն ժամանակ կորսնցնելու Հօլմս կենդանիին կողը պարպեց բիվոլվէրին հինգ գնտակները։ Հոգեվարքի վերջին ոռնացումով մը, անիկա գետին տապալեցաւ, չորս ոտքերը կատաղութեամբ գետինը զարնելով ու յետոյ մէկ քովին վրայ անշարժ մնաց։ Ես ինքս ալ հեւալով դեռ բիվոլվէրիս ըլթակը կ'քաշէի ահաւոր ու փայլփլող գլխուն մէջ գետեղելու համար գնտակները. բայց պարապ տեղը. — հսկայ Որսի Շունը մեռած էր արդէն։

Սըր Հէնրի ինկած տեղն անշարժ մնացած էր։ Վզնոցը քակեցինք և Հօլմս երախտագիտութեան մրմունջներ արձակեց, երբ տեսանք որ վէրքի նշան չկար. արդէն անոր արտեւանունքները կ'չարժէին և չարժելու համար տկար ջանքեր կ'ընէր։ Լէսդրէյտ իր օղիի չիշն անոր բերանն դրաւ և յանկարծ երկու ահաբեկ աչքեր բացուելով մեզի սկսան դիտել։

—Տէ՛ր Աստուած, մրմնջեց, ի՛նչ էր ան, ի՞նչ էր ան, արդեօք....

—Ինչ որ ալ ըլլայ, մեռաւ այլեւս, ըսաւ Հօլմս. Պէսքըրվիլ ընտանիքին ուրուականն յաւիտենական քունը կ'քնանայ։

Մեր առջեւ երկնցած կենդանին իր այդ վիճակին մէջ իսկ սոսկալի երեւոյթ մ'ունէր, պարզ որսի չուն մը չէր, ո՛չ ալ գամփռ մը — կարծես երկուքին բաղադրութիւնն էր, նիհար, վայրենի և էգ առիւծի ձագի մը չափ խոշոր։ Նոյն իսկ այդ պահուն, մեռելական լռութեան մէջ, ահագին կզակը կարծես կ'բոցավառէր և պզտիկ, խորասուզուած ու կատաղի աչքերը կ'ճարճատէին։ Ձեռքս անոր փայլփլուն ցռուկին վրայ դրի և վերցուցած ատենս տեսայ որ իմ մատներս ալ մութին մէջ մուխս և բոց կ'արձակէին։

—Ֆօսֆօ՛ր կայ, ըսի։

—Այո, ըսաւ Հօլմս հոտուըտալով, ֆօսֆօրի բաղադրութիւն մ'է։ Սըր Հէնրի, կ'ներհաւորենք զձեզ, ինքզինքնիդ այս վտանգին ենթարկած ըլլալնուդ համար, որսի չուն մը տեսնել կ'ակնկալէի, բայց այս տեսակ անասուն մը՝ բնա՛ւ։ Միւս կողմէ մառախուղն ալ ժամանակ չ'տուաւ մեզի։

—Դուք կեանքս ազատեցիք։

—Այո՛, բայց նախապէս զայն վտանգելով. կրնա՞ք ոտքի ելլել։

—Քի՛չ մ'ալ տուէք այդ օղիէն և կ'ելլեմ. հիմակ ի՞նչ պիտի ընենք։

—Ձեզ հոս պիտի ձգենք, դուք այս գիշեր կարողութիւն չունիք ուրիշ գործի խառնուելու. եթէ քիչ մը սպասէք, մեզմէ մէկը ձեզի պիտի ընկերանայ մինչեւ ձեր տունը։

Սըր Հէնրի փորձեց ոտքի ելլել, բայց անդամները տակաւին կ'դողային. մինչեւ ժայռի մը վրայ տարինք զայն ուր նստաւ, դէմքը ձեռքերուն մէջ ծածկելով։

—Սախպուած ենք հիմա թողուլ զձեզ, ըսաւ Հօլմս, պէտք է գործերնիս ամբողջացնենք. պէտք է մարդն ալ ձեռք անցընել։

Ճամբան քալած ատեննիս Հօլմս կրկին կ'խօսէր։

—Բնաւ հաւանականութիւն չկայ որ տունը գտնենք. բիվոլվէրի հարուածներէն անչուշտ իմացաւ որ գործը լմնցած է։

—Բաւական հեռու էինք տունէն, և այս մառախուղը թերեւս խուլցուց զայն։

—Օ՛հ, վստահ եղէք որ անիկա որսի չան ետեւէն եկաւ, զայն նորէն կանչելու համար. ո՛չ, ո՛չ այս անգամ փախած է, բայց նորէն տունը կ'խուզարկենք։

Տանն առջեւի դուռը բաց էր, երեքս մէկ ներս խուժելով սենեակէ սենեակ պտըտեցանք ի մեծ զարմացումն ծերունի սպասաւորին, որ անցքին մէջ հանդիպեցաւ մեզի։ Ճաչարանէն զատ ուրիշ տեղ լոյս չկար, բայց Հօլմս լամբարն առնելով ամէն կողմ խուզարկեցինք։ Մեր փնտռած մարդուն հետքը չգտանք։ Վերի յարկին սենեակներէն մէկը կղպուած էր։

—Ներսը մէկը կայ, պոռաց Լէսդրէյտ, չարժումի ձայն մը կ'լսեմ, բացէ՛ք այս դուռը։

Ներսէն տկար մրմունջ մը կ'իմացուէր, Հօլմս դուռն ոտքով բացաւ. զէն ի ձեռին երեքս մէկ սենեակ խուժեցինք։

Բայց մեր փնտռած չարագործին հետքը չկար հոս ալ. անոր տեղը մեր դէմն ելաւ այնքան տարօրինակ բան մը, որ պահ մը զարմանքով կեցանք դիտեցինք։

Սենեակը պզտիկ թանգարանի մը փոխակերպուած էր, պատերուն վրայ չարուած էին ապակեպատ դարակներ, որոց մէջ թիթեռնիկներ հաւաքել ու գետեղելն այդ վտանգաւոր մարդուն զբաղումն էր եղած։ Սենեակին մէջտեղն ուղղահայեաց գերան մը կար, որ ատենօք հաստատուած էր իբր նեցուկ առաստաղին։ Այդ գերանին մէկը կապուած էր և անիկա լաթերուն մէջ այնքան կորսուած էր որ մարդ թէ կին ըլլալն յայտնի չէր։ Վզին չուրջ անցուած էր անձեռոց մը, որուն մէկ ծայրը գերանին կապուած էր։ Ուրիշ անձեռոց մ'ալ կ'ծածկէր դէմքին վարի մասը, որուն վրայէն երկու սեւ աչքեր վիշտով, ամօթով ու անարգութեամբ լեցուն աչքեր մեզի կ'նայէին։ Անմիջապէս կապերը, քակելով տեսանք որ տիկին Սթէբըլթըն էր անիկա գետինը։ Երբ անոր գեղեցիկ գլուխը կուրծքին վրայ կքեցաւ, վզին վրայ նշմարեցի խարազանի հարուածի մը կարմիր հետքը։

—Վայրագը, գոչեց Հօլմս, բե՛ր Լէսդրէյտ օղիին չիչը, մարած կ'երեւայ։

Տիկին Սթէբըլթըն աչքերը բանալուն առաջին հարցումն եղաւ.

—Անիկա ազատեցա՞ւ, փախա՞ւ։

—Մեր ձեռքէն չէ կարող փախչիլ, տիկին։

—Ոչ, ոչ, ամուսինս ըսել չեմ ուզեր, Սըր Հէնրին ազատեցա՞ւ։

—Այո՛։

—Իսկ Որսի Շո՞ւնը։

—Մեռաւ։

Անիկա գոհունակութեան երկար հառաչ մ'արձակեց։

—Փա՛ռք քեզ, Աստուած, ո՛հ, տեսէք այդ անպիտանն ինչե՛ր ըրաւ ինծի։

Ձեռքերը բանալով տեսանք որ ամբողջ ճզմուած էին. — բայց ասիկա բան մը չէ դեռ. միտքս ու հոգիս չարչարեց ամէնէն աւելի. ամէն բանի կրնայի համդուրժել, եթէ յոյսն ունենայի թէ զիս կը սիրէ, բայց հիմակ գիտեմ թէ պարզապէս իր գործիքն ըրած էր զիս։ Դառն լաց մ'ընդհատեց խօսքերը։

—Ուրեմն ըսէք մեզի, տիկին, թէ ո՞ւր կրնանք գտնել զինքը. եթէ երբեք օգնած էք անոր չարագործութեանց միջոցին, հիմա ջանացէք քաւել ձեր յանցանքը, ըսաւ Հօլմս։

Sir Arthur Conan Doyle

Թարգմ. ԼԵՒՈՆ ԲԻՒՐԻՇՃԵԱՆ